

LUND UNIVERSITY

Facklig organisering och arbetsmarknad: marginalisering av ungdomar och invandrare?

Kjellberg, Anders

Published in:

Har den svenska modellen överlevt krisen?

2000

Document Version:

Förlagets slutgiltiga version

[Link to publication](#)

Citation for published version (APA):

Kjellberg, A. (2000). Facklig organisering och arbetsmarknad: marginalisering av ungdomar och invandrare? I S. Tegle (Red.), *Har den svenska modellen överlevt krisen?* (s. 49-75). Arbetslivsinstitutet.

Total number of authors:

1

General rights

Unless other specific re-use rights are stated the following general rights apply:

Copyright and moral rights for the publications made accessible in the public portal are retained by the authors and/or other copyright owners and it is a condition of accessing publications that users recognise and abide by the legal requirements associated with these rights.

- Users may download and print one copy of any publication from the public portal for the purpose of private study or research.
- You may not further distribute the material or use it for any profit-making activity or commercial gain
- You may freely distribute the URL identifying the publication in the public portal

Read more about Creative commons licenses: <https://creativecommons.org/licenses/>

Take down policy

If you believe that this document breaches copyright please contact us providing details, and we will remove access to the work immediately and investigate your claim.

LUND UNIVERSITY

PO Box 117
221 00 Lund
+46 46-222 00 00

Detta är ett utdrag ur antologin:

**Har den svenska modellen överlevt krisen?
Utvecklingstendenser i arbetslivet inför 2000-talet**

Stig Tegle (red), Göran Brulin, Jesper Due, Anders Kjellberg, Jørgen Steen Madsen, Christer Thörnqvist, Hanna Westberg och Carl-Johan Westholm

© Arbetslivsinstitutet 2000
Warfvinges väg 25
112 79 Stockholm

ISBN: 91-7045-551-1

Innehåll

Introduktion <i>Stig Tegel</i>	1
Varför är den danska avtalsmodellen annorlunda än den svenska? <i>Jesper Due och Jørgen Steen Madsen</i>	13
Strejker på 2000-talet – ett historiskt och internationellt perspektiv <i>Christer Thörnqvist</i>	33
Facklig organisering och arbetsmarknad: marginalisering av ungdomar och invandrare? <i>Anders Kjellberg</i>	49
Varför behövs arbetsgivarorganisationer? <i>Carl-Johan Westholm</i>	77
Tumregler för lokal och regional samverkan för tillväxt <i>Göran Brulin och Hanna Westberg</i>	87
Tabellbilaga 1. AKU 1987-1998 om facklig organisationsgrad, antal fackanslutna och antal löntagare	111
Tabellbilaga 2. Organisationsgrad bland privata företag 1996-1999 efter bransch och företagsstorlek	149
Tabellbilaga 3. Arbetsinställelser 1903-2000	163
Författarpresentation	169

Facklig organisering och arbetsmarknad: marginalisering av ungdomar och invandrare?

Anders Kjellberg

De senaste tio-femton åren har inneburit en dramatisk förändring av *de ungas* position på arbetsmarknaden. Ungdomarnas andel av löntagarna har gått ned mycket kraftigt, medan de äldres ökat i motsvarande grad. Omvänt har arbetslösheten stigit betydligt mer hos de unga. Av de 16–24-åringar som trots allt finns på arbetsmarknaden idag arbetar inte mindre än varannan under tidsbegränsade kontrakt. Likaså har fackanslutningen rasat kraftigt. Från att två av tre unga tillhört en fackförening är det idag endast varannan. En annan grupp som upplevt dramatiskt förändrade villkor på arbetsmarknaden är *invandrarna*. Frågan är om man inte rentav kan tala om en *marginalisering* av ungdomar och invandrare inom arbetslivet och i fackligt avseende. Internationellt sett är den genomsnittliga andelen fackligt anslutna fortfarande mycket hög i Sverige, drygt 80 procent,¹ men sedan 1980-talets mitt har fackanslutningen efter svenska förhållanden fluktuerat ovanligt kraftigt, särskilt bland de unga och i storstädernas privata servicenäringar.² Allt detta gör det befogat att närmare undersöka

¹ Endast i Finland och Danmark har de fackliga organisationerna uppnått liknande nivåer (Kjellberg 1999 s 58). Om man kan tala om något *all time high* i detta avseende ligger det närmare femton år tillbaka i tiden. Vid 1980-talets mitt hade den svenska organisationsgraden - efter en mer än halvsekel lång tillväxt - kommit upp på en historisk och internationell toppnivå. Ca 85 procent av alla löntagare tillhörde då en fackförening. Utan en hög anslutning hos mer eller mindre *samtliga* löntagarkategorier (arbetare/tjänstemän, privat/offentliganställda, hel- och deltidsarbetande etc) hade detta knappast varit möjligt (Kjellberg 1998).

² Under högkonjunkturåren 1987-90/91 sjönk organisationsgraden med drygt tre procentenheter bland privatanställda (tabell 1:1 i tabellbilagan), i storstädernas privata servicenäringar med ca sju enheter (tabell 1:11). Frågan var om Sverige skulle ansluta sig till ett internationellt mönster av facklig tillbakagång och stagnation. Efter 1991 inträffade en facklig återhämtning, mest markant hos just de löntagargrupper hos vilka nedgången varit starkast (Kjellberg 1997). Åren 1993-94 tangerade organisationsgraden (nu 84 procent) rekordnoteringen från 80-talets mitt. Uppgången sammanföll med att den under 80-talets slut och 90-talets inledning 'överhettade' svenska ekonomin övergick i en djup lågkonjunktur utan motsvarighet sedan 1930-talet. Från 1990-talets mitt kännetecknas konjunkturen av tämligen splittrad bild med avseende på branscher och regioner. Samtidigt har organisationsgraden återigen börjat sjunka (till 81 procent 1998). Utvecklingen förefaller kanske inte alltför dramatisk, men man bör då tänka på att de här angivna talen avser hela riket och genomsnittet för samtliga löntagargrupper.

om den svenska arbetsmarknaden håller på att splittras upp i segment, med starkt varierande villkor för olika grupper. Att Sverige har en av världens mest könssegregerade arbetsmarknader har sedan länge uppmärksammats av forskare och opinionsbildare, medan ungdomars och invandrares situation hamnat i fokus först under 1990-talet.

Ungdomar

Minskad facklig anslutning hos unga

Allra tydligast framträder den ökade instabiliteten i facklig anslutning hos den *yngsta åldersgruppen* (16–24 år): under 1980-talets slut en nedgång på ca 6 procentenheter, därefter en snabb återhämtning till 1987 års nivå (1992–93), och slutligen en ny, mer omfattande nedgång på hela 13 procentenheter (1993–98) – se diagram 1 nedan samt tabellerna 1:6 och 1:16 i tabellbilagan. Lika stor är *nettominskningen* för den studerade perioden i sin helhet. Tillbakagången från två tredjedelar fackanslutna bland anställda ungdomar 1987 till endast varannan 1998 är en av de mest iögonfallande förändringarna vad gäller fackligt medlemskap under de senaste tio-femton åren. Minskningen är ungefär lika stor inom privat och offentlig sektor³, men då organisationsgraden är klart lägre inom den förra⁴ har *sysselsättningsmässiga* förskjutningar till den privata sektorns förmån bidragit till att den *genomsnittliga* nedgången blivit hela 13 enheter hos de yngsta löntagarna.

Vid en uppdelning på *fast och tidsbegränsat anställda* framstår nedgången för vardera gruppen⁵ som något mindre än för 16–24-åringarna sammantaget (tabell 1:17). Även här är orsaken att söka i en förändrad sysselsättningsstruktur. Som synes har fackföreningarna förlorat minst lika mycket terräng hos *fast* som hos *tidsbegränsat anställda*, men den kraftigt ökande andelen unga med *tidsbegränsad* anställning kombinerat med den mycket låga organisationsgraden hos denna kategori hjälper till att förklara varför den *genomsnittliga* anslutningen sjunkit med så mycket som 13 enheter. Som framgår av tabell 1:18 saknar idag *varannan* löntagare i åldern 16–24 år fast anställning, jämfört med mindre än var tredje så sent som 1990. Det är avsevärt mer än i alla andra åldersgrupper. Fortfarande är tidsbegränsade anställningar vanligare bland kvinnor än bland män och hos offentlig-

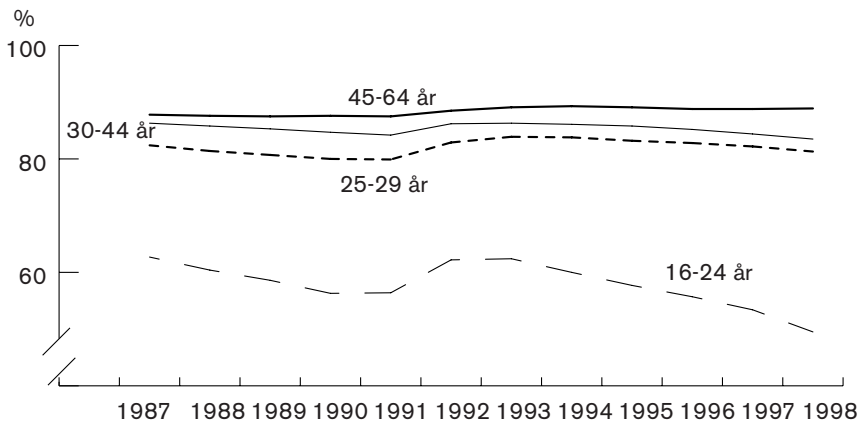
³ Närmare bestämt 13 resp. 11 procentenheter 1987-98. Om 1990-talets toppnivå tas som utgångspunkt (1992–93 för privat- och 1993–94 för offentliganställda) har fackanslutningen sjunkit mest på offentligsidan (hela 16 procentenheter 1994–98).

⁴ Inom privat sektor 47 procent, inom offentlig 59 procent. Avser 16–24-åringar 1998.

⁵ 11 resp. 9 procentenheter.

anställda jämfört med privatanställda.⁶ I absoluta tal är dock nästan hela ökningen under 1990-talet av de tidsbegränsat anställda koncentrerad till den *privata* sektorn (tabell 1:5). Det är också värt att notera att den starkt vikande sysselsättningen hos 16–24-åringarna medfört att *antalet* tidsbegränsat anställda *sjunkit* något i denna åldersgrupp.⁷ Den starkt ökande *andelen* unga med tidsbegränsade kontrakt åren 1991–94 (tabell 1:18) hänger sannolikt samman med att arbetsgivarna i den mycket pressade konjunkturen föredrog flexibla anställningsformer, något som underlättades av de ungas svaga position på arbetsmarknaden.

Diagram 1. Facklig organisationsgrad efter ålder.

Om var och en av grupperna fast och tidsbegränsat anställda bryts ned på *sektor* reduceras nedgången i de ungas fackanslutning ytterligare något, till ca 8–10 enheter för unga med fast anställning och ca 5–6 för tidsbegränsat anställda (tabell 1:17). Inte desto mindre har den ökande andelen privatanställda och den likaledes växande andelen utan fast anställning, som framgått, fått som följd att de ungas *genomsnittliga* organisationsgrad sjunkit betydligt mer än vad dessa siffror låter ana.

⁶ Vikariat är fortfarande mycket vanligare bland kvinnor än bland män (förekommer mest inom vård och omsorg samt utbildning), medan de former av tidsbegränsade anställningar som ökat mest, projektanställda och "övriga tidsbegränsat anställda", är mer jämnt fördelade mellan könen. Se Wikman, Andersson & Bastin 1998 kapitel 4.

⁷ 1990 var antalet tidsbegränsat anställda i åldern 16–24 år 207.000, 1998 190.500.

De ungas marginalisering på arbetsmarknaden

Åldersgruppen 16–24 år har, förutom genom den starkt ökande andelen tidsbegränsat anställda, marginaliserats på arbetsmarknaden också genom sin allt lägre *sysselsättningsandel*. Från att åren 1987–88 ha utgjort var sjätte anställd har den yngsta åldersgruppen krympt ihop till ca var tionde (tabell 1:19). Detta beror inte bara på *demografiska* förändringar⁸, utan i hög grad på den explosiva ökningen av *arbetslösheten* bland de unga.⁹ Hos åldersgruppen 55–64 år har arbetslösheten hela tiden legat på en klart lägre nivå.¹⁰ I ett tidigt skede av lågkonjunkturen drabbades främst de yngre genom anställningsstopp (jämför tabell 1:19), senare genom regelrätta uppsägningar enligt LAS (lagen om anställningsskydd), som innebär att de senast anställda får gå först (Björklund, Edebalk, Ohlsson & Söderström 1998 s 69f). I en ännu senare fas minskades utrymmet för nyanställningar genom att övertidsarbetet ökade hos främst medelålders och äldre samt genom en fortsatt allmän nedgång av sjukfrånvaron och införandet av alltmer slimmade organisationer. Ökad arbetslöshet och minskad befolkningsandel ligger dock inte bakom hela nedgången i de ungas sysselsättning. Mellan 1989 och 1997 nästan halverades antalet anställda i åldersgruppen 16–24 år, som svarade för så mycket som två tredjedelar av den totala nedgången i antalet sysselsatta löntagare (tabell 1:6).¹¹ Förutom en kraftig uppgång i antalet studerande visar statistiken att en betydande del av de unga hamnade utanför arbetskraften av andra skäl (ibid s 48f). Åtskilliga skrevs in i arbetsmarknadspolitiska program.¹²

Samtidigt har en betydelsefull sysselsättningsförskjutning skett inom gruppen unga i *vid* mening, som också innefattar 25–29-åringarna. Som följd av att den äldre ungdomsgruppens andel av det totala antalet anställda inte förändrats alls under den undersökta perioden¹³ har 25–29-åringarna från att ha utgjort en klar *minoritet* av de *unga* löntagarna efterhand förvandlats

⁸ Mellan 1990 och 1998 minskade åldersgruppen 16–24 år från 20 till 17 procent av befolkningen 16–64 år.

⁹ Från ca 3–4 procent arbetslösa 1988–90 till 18 procent 1993 och ca 15–16 procent 1994–97 (12 procent 1998). Av SCB justerade tal med hänsyn till de omläggningar av AKU som genomförts fr o m 1987.

¹⁰ 1–2 procent 1987–91 och 5–7 procent 1993–98.

¹¹ Närmare bestämt 63 procent; beräkningar utifrån tabellerna 1:1 och 1:6. Jfr Björklund, Edebalk, Ohlsson & Söderström 1998 (s 48) som uppger hela 80 procent men de inkluderar även egenföretagare (dessutom avses 1988–97).

¹² Under åren 1993–98 uppgick antalet personer i arbetsmarknadspolitiska program i åldern 18–24 år i allmänhet till 2/3 eller mer av antalet öppet arbetslösa i samma åldersgrupp. Uppgifter från Arbetsmarknadsstyrelsen.

¹³ Ca 11.5 procent såväl 1987 som 1998. Se tabell 1:19.

till en knapp *majoritet*.¹⁴ För det andra har organisationsgraden minskat betydligt mindre hos 25–29-åringarna än hos 16–24-åringarna.¹⁵ Sammantaget har detta medfört att den *genomsnittliga* nedgången för hela gruppen 16–29 år inskränker sig till 7 procentenheter. Även hos 25–29-åringarna är det framför allt bland *fast* anställda som organisationsgraden minskat (tabell 1:17). Likaså förstärker sysselsättningsmässiga förskjutningar mellan offentlig och privat sektor den negativa utvecklingen.

Krympande rekryteringsbas för förtroendevalda

Ur facklig synvinkel är det naturligtvis oroande att anslutningen sjunkit kraftigt i de yngre åldersgrupperna, i synnerhet som de ungas andel av *löntagarna* också minskat. Detta har medfört att de unga (16–29 år) från att ha utgjort var fjärde fackmedlem 1987, idag svarar för endast var sjätte medlem, inom offentlig sektor för blygsamma var åttonde medlem.¹⁶ Därmed har också rekryteringsbasen för *förtroendevalda* blivit avsevärt smalare i de yngre åldersgrupperna, vilket kan bli ett stort problem för de fackliga organisationerna när de äldre generationerna lämnar arbetsmarknaden. Med en avtagande andel unga fackmedlemmar kan man sannolikt förvänta sig ett ökat tryck på dagens unga medlemmar att anta förtroendeuppdrag, särskilt som de yngre medlemmarna traditionellt varit underrepresenterade bland de förtroendevalda. Å andra sidan bör detta ge ett visst utrymme för intensifierad rekrytering till förtroendeuppdrag. Inom LO kan en sådan utveckling redan skönjas. Mellan 1993 och 1998 ökade åldersgruppen 18–29 år sin andel av de förtroendevalda från 14 till 19 procent (Nelander & Lindgren 1999 s 15, 27f). Det är desto mer anmärkningsvärt som de yngres andel av *medlemmarna* samtidigt *sjönk* från 26 till 20 procent.¹⁷ Uppgången är mest markant bland de unga *kvinnorna*,¹⁸ men dessa är fortfarande underrepresenterade bland de förtroendevalda. Det framgår om man som mått använder *andelen av resp. grupp med*

¹⁴ Från 41 till 52 procent av de unga.

¹⁵ 6 resp. 13 enheter. Även hos åldersgruppen 25–29 år ligger sysselsättningsmässiga förskjutningar bakom en del av nedgången. Dessa förklarar varför andelen fackligt anslutna genomsnittligt kan sjunka med 6 procentenheter, men med endast 4 enheter inom vardera privat och offentlig sektor.

¹⁶ Avser *sysselsatta* löntagare (specialkörning av AKU). 1987 svarade åldersgruppen 16–29 år för 24.8 procent av samtliga (sysselsatta) fackmedlemmar, 1998 för 17.5 procent. Inom privat sektor föll de ungas andel från 28.1 till 21.6 procent, inom offentlig sektor från 20.9 till 11.8 procent av medlemmarna.

¹⁷ Avser medlemmar med anställning. Se även Nelander & Lindgren 1994 s 15f.

¹⁸ Kvinnor i åldersgruppen 18–29 år ökade åren 1993–98 sin andel av samtliga förtroendeuppdrag inom LO-området från 3 till 7 procent; hos männen inskränker sig förändringen från 11 till 12 procent.

förtroendeuppdrag. Trots att andelen av unga LO-kvinnor med uppdrag steg från 4 till 11 procent är det ändå mindre än genomsnittssiffran för LO, som uppgår till 14 procent.¹⁹ Den ökande andelen unga LO-medlemmar med förtroendeuppdrag kan åtminstone delvis ses som en biprodukt av ansträngningarna att öka *kvinnornas* representation. LO inledde 1994 en kampanj just i detta syfte (Nelander & Lindgren 1999 s 25f).

I särklass kraftigast nedgång i fackanslutning finner man hos *arbetslösa* unga löntagare. Här föreligger inte data förrän med början år 1993, men under den korta period som gått sedan dess har organisationsgraden likväl rasat med hela 26 procentenheter hos arbetslösa i åldersgruppen 16–24 år (tabell 1:15). Ur fackligt perspektiv är det allvarligt eftersom här avses ungdomar som tidigare haft en eller flera anställningar. Under åren 1993–96 var fackanslutningen dessutom klart *högre* bland *arbetslösa* unga än hos dem som hade jobb²⁰, varefter en utjämning ägt rum (under 50 procent för båda kategorierna). Den genomsnittliga organisationsgraden (samtliga åldrar) var densamma för arbetslösa och sysselsatta 1993 (84 procent), varefter de arbetslösa uppvisar den största nedgången.

Som vi sett har fackanslutningen bland de unga sjunkit ungefär lika mycket inom privat som offentlig sektor och oberoende av kön (tabell 1:16). Inte heller i regionalt avseende kan någon större olikhet urskiljas, i varje fall inte hos privatanställda unga löntagare. För perioden 1987–98 i dess helhet var nedgången såväl i storstadsområdena som i övriga landet ca 12–13 procentenheter (alla tal avser här och i det följande *privat* sektor – se tabell 1:20). Däremot har *fluktuationerna* varit allra starkast i storstadsområdena, där vi också finner den i särklass lägsta anslutningsnivån. Bland 16–24-åringar sjönk andelen fackanslutna här från 46 till endast ca 37 procent mellan 1987 och 1990/91, varpå följde en rask återhämtning till ca 44 procent 1992/93. Sedan dess har ett ras på ca 10 enheter inträffat (1993–98). Visserligen var nedgången under den *senare* perioden minst lika kraftig *utanför* storstäderna, men å andra sidan utmärks denna regiontyp av klart mindre fluktuationer *före* 1992 jämfört med storstadsområdena. Detta mönster framträder ännu tydligare hos 25–29-åringarna (privat sektor).²¹ För gruppen unga *i vid mening* (16–29 år) inträffade under åren 1987–91 ett

¹⁹ Avser samtliga åldersgrupper. Bland de yngre männen är andelen förtroendevalda 14 procent, bland de äldre männen 17 procent (1998).

²⁰ 73 resp. 62 procent 1993.

²¹ *Utanför* storstäderna har upp- och nedgångarna hos åldersgruppen 25–29 år varit relativt begränsade under hela perioden 1987–98. I storstadsregionerna sjönk däremot organisationsgraden med hela 11 procentenheter mellan 1987 och 1990/91, varpå följde en lika stark återhämtning fram till 1993/94, varefter en mindre nedgång ägt rum (avser privatanställda i åldern 25–29 år).

kraftigt fall hos storstädernas privatanställda (9 procentenheter), medan nedgången i övriga landet begränsades till 3 enheter. Vidare var den efterföljande återhämtningen mest markant just i storstäderna. En blick på övriga åldersgrupper visar betydligt mindre svängningar under hela den studerade perioden, i synnerhet utanför storstadsområdena.

Kritiskt prövande inställning till facket

Mycket tyder på att en *kritiskt prövande* inställning till fackligt medlemskap blivit allt vanligare (Kjellberg 1997, Bruhn 1999). Man vill få ut något av medlemsavgiften. Behovet av trygghet kan delvis tillgodoses genom *direktanslutning* till en a-kassa, men till en betydligt lägre avgift. Särskilt de yngre i storstädernas privata näringar har alltmer kommit att se detta som ett *alternativ* till fackligt medlemskap (Kjellberg 1997 kap. 4), dvs just den löntagargrupp som kännetecknas av den mest instabila och vikande fackliga anslutningen. Under högkonjunkturåren vid 1980-talets slut ansåg ganska många unga att man klarade sig bra på egen hand. Somliga varvade arbete med studier och utlandsresor, vilket gav en lös anknytning till arbetsmarknaden. Om de var missnöjda med anställnings- eller arbetsvillkoren var utsikterna dessutom goda att finna ett annat jobb, i synnerhet i storstäderna. När konjunkturen svängde vid 90-talets början accelererade direktanslutningen till a-kassorna ytterligare, då det upplevdes som tryggast att *åtminstone* vara med i en a-kassa. Nu berördes för första gången också LO-förbundens kassor på allvar av denna utveckling. För det andra medförde den drastiskt försämrade situationen på arbetsmarknaden att även *fackanslutningen* snabbt gick uppåt. En hel del av dem som tidigare ansåg att det saknades skäl att gå med i facket ändrade nu uppfattning och fann det säkrast att ansluta sig (ibid. s 142ff, 155, 185). Såväl direktanslutningen till a-kassorna som den fackliga organisationsgraden steg nu snabbast hos de yngre privatanställda löntagarna i storstadsområdena, dvs hos samma grupper som tidigare visat störst nedgång i facklig anslutning. När den ekonomiska konjunkturen senare under 90-talet blev gynnsammare började fackanslutningen återigen sjunka, medan direktanslutningen till a-kassorna fortsatte uppåt. Ett rimligt antagande är att den växande andelen unga med tidsbegränsade anställningar spelar en viss roll i *båda* dessa avseenden: den lösa anknytningen till den enskilda arbetsplatsen (och till arbetsmarknaden) begränsar incitamentet att gå med i facket, samtidigt som den risk för återkommande arbetslöshet som följer av korta anställningar kan tjäna som en drivkraft till att tillhöra en a-kassa.

Ett tydligt exempel på att facket har svårt att vinna terräng inom nya expanderande branscher med många unga anställda är multimedie- och

Internetföretagen. Den stora majoriteten anställda består av män; många har högskoleexamen (Sandberg 1998 s 29ff, 49f). Mot den bakgrunden är uppgiften att 85 procent har *fast* anställning inte särskilt överraskande.²² Däremot avviker branschen starkt från de flesta andra genom att mer än vartannat företag saknar fackmedlemmar och endast vart femte tecknat kollektivavtal. Den höga efterfrågan på personal inom IT- och medieområdet, förmånliga anställningsvillkor och företagets relativt begränsade storlek är säkerligen bidragande faktorer. Därtill kommer att branschen i betydande utsträckning är koncentrerad till storstäderna med åtföljande goda möjligheter för individen att byta arbetsgivare för att förbättra sina villkor. Utvecklingen inom multimedie- och Internetföretagen överensstämmer väl med det förhållandet att organisationsgraden sjunkit mest hos *unga* med *fast* anställning inom den *privata* sektorn (tabell 1:17).

Såväl fast som tidsbegränsat anställda kan således ha motiv att avstå från fackligt medlemskap om än av olika skäl: fast anställda med en stark individuell marknadsposition för att de anser att de klarar sig bra själva, unga med tidsbegränsad anställning (endast 40 procent fackanslutna 1998; tabell 1:17) för att de har en lös anknytning till arbetsplatsen/arbetsmarknaden. Det senare kan vidare förväntas göra facket mindre benäget att kontakta personer som är tillfälligt anställda.

En jämförelse mellan den yngsta (16–24 år) och den äldsta åldersgruppen (45–64 år) visar att den redan 1987 stora *åldersklyftan* i facklig anslutning vidgats med ytterligare ca 10 procentenheter inom den privata sektorn. I storstäderna uppgår denna differens numera till ca 40 enheter och i övriga landet till drygt 30 som följd av att de äldres fackanslutning, till skillnad från de yngres, endast sjunkit obetydligt eller inte alls (tabell 1:20). I synnerhet hos *tidsbegränsat* anställda går utvecklingen starkt isär mellan yngre och äldre (tabell 1:17). När man lägger samman samtliga åldersgrupper visar det sig att organisationsgraden för tidsbegränsat anställda genomsnittligt sett *ökat*, medan den sjunkit något hos fast anställda. Vidare kan observeras en stark uppgång i de äldres andel av *sysselsatta* löntagare (tabell 1:19).²³ Omvänt har såväl arbetslösheten som de

²² Som framgår av tabell 1:18 är tidsbegränsade anställningar vanligast bland kvinnor och inom offentlig sektor. Av LO-förbunden ligger Hotell & Restaurang i topp med 34 procent av medlemmarna tidsbegränsat anställda, varpå följer Kommunal (20 procent) och Byggnads (19 procent). I det sistnämnda fallet har den höga andelen att göra med övergången till projektanställningar inom byggbranschen. Bland fackförbunden som organiserar medie- och IT-anställda uppgår de tidsbegränsat anställda till 8 procent hos Civilingenjörsförbundet och 9 procent hos Grafiska Fackförbundet (avser 1:a kvartalet 1999). Källa: LO 1999.

²³ Från från 33 till 40 procent.

tidsbegränsade jobben stigit betydligt mer hos de yngre än hos de äldre (se ovan). Allt detta tyder på en *åldersmässig* polarisering med avseende på sysselsättning, anställningsförhållanden och facklig anslutning, eller en efter ålder tudelad arbetsmarknad. De starkt skiftande villkoren för olika åldersgrupper gör att man eventuellt kan tala om en åldersmässig *segregering* inom arbetslivet. Flera forskare hävdar att de medelålders bildat en kärna av fast anställda med gemensamma erfarenheter och värderingar, utbildning mm ("*insider*"), medan de yngre i stor utsträckning hamnat utanför arbetskraften eller fått en lösare anknytning till arbetsplatserna ("*outsider*").²⁴

Invandrare

Ålder och etnicitet som grund för social skiktning

Frågan infinner sig om *ålder* blivit en lika viktig grund för social skiktning och differentiering inom arbetslivet som t.ex. *klass* och *etniskt ursprung*. Eller har ålder rentav kommit att spela en *viktigare* roll än andra indelningsgrunder? En del data talar för det. Trots att den fackliga organisationsgraden i nästan alla länder – inkl. de vanligaste ursprungsländerna för invandrare – ligger på en betydligt lägre nivå än i Sverige (de främsta undantagen är Finland och Danmark) har den fackliga anslutningen bland *invandrare* varit ungefär lika hög som bland infödda svenskar under hela den period för vilken det föreligger uppgifter (1991–98). Som framgår av tabell 1:8 gäller detta såväl bland män/kvinnor som hos arbetare/tjänstemän. Likheten är i själva verket förvånansvärt stor. Däremot förekommer en klar skillnad mellan *nordiskfödda* invandrare och *övriga*; de förras organisationsgrad ligger ca 10 procentenheter högre än de senares.²⁵ Diskrepansen mellan de båda invandrargrupperna understryks av att organisationsgraden hos *svenskfödda* löntagare hamnar *mittemellan*²⁶, vilket betyder att de nordiska invandrarna har en *högre* organisationsgrad än den genomsnittliga.²⁷ De nordiskfödda invandrarna utgör en betydande del (ca 40 procent) av hela gruppen *utlandsfödda anställda*.

Gruppen utlandsfödda följer även det för Sverige numera kännetecknande mönstret att kvinnornas genomsnittliga organisationsgrad är

²⁴ Björklund, Edebalk, Ohlsson & Söderström 1998 s 71f.

²⁵ Bland arbetare 90 resp. 79 procent, tjänstemän 81 resp. 73 procent samt hos samtliga löntagare 86 resp. 77 procent fackanslutna 1998. Hos industriarbetarna är differensen mellan de båda invandrargrupperna dock relativt begränsad: 92 resp. 87 procent. Det samma gäller bland industritjänstemännen: 88 resp. 84.5 procent.

²⁶ 81 procent.

²⁷ Likaledes 81 procent.

högre än männens. Likaså kan ett parallellt förlopp urskiljas hos invandrare och infödda svenskar både när det gäller uppgången i facklig anslutning vid 1990-talets början och den efterföljande nedgången. Vidare svarar kvinnorna för ca varannan sysselsatt löntagare inom båda grupperna (tabell 1:23). Inte heller vad gäller de anställdas fördelning på privat och offentlig sektor föreligger några större skillnader.

Det finns säkert fler likheter än dessa, men en närmare granskning visar också på påtagliga *skillnader* mellan invandrades och inföddas situation på arbetsmarknaden. I flera avseenden överensstämmer skillnaderna med dem som observerats mellan yngre och äldre. Således är arbetslösheten betydligt högre bland invandrare än hos infödda (tabell 1:24)²⁸. Sedan 1990-talets början har klyftan mellan de båda grupperna vidgats avsevärt: medan de inföddas arbetslöshet fördubblats har de utlandsföddas nästan *tredubblats*; i procentenheter räknat har skillnaden i arbetslöshetsnivå vuxit från ett par enheter 1991 till nästan 10 enheter 1998. Hos kategorin *utländska medborgare*, som endast svarar för en *del* av de utlandsfödda, i allmänhet de senast anlända, är arbetslösheten ännu högre (20 procent 1998) – likaledes en tredubbling sedan 1991. Bland *utomnordiska* medborgare är arbetslöshetsnivån så hög som 27 procent, också det en tredubbling under den nämnda perioden.²⁹ Samtidigt har invandrarnas *förvärvsfrekvens* eller *sysselsättningsintensitet* (andelen sysselsatta av befolkningen 16–64 år) minskat ungefär dubbelt så mycket som bland infödda svenskar. Förvärvsfrekvensen hos de i Sverige födda är idag hela 20 procentenheter högre än invandrarnas (74 resp. 54 procent), vilket kan jämföras med drygt 10 enheters skillnad 1991 (82 resp. 71 procent). Den relativt höga förvärvsfrekvensen bland utlandsfödda vid *1990-talets början* framgår av att de infödda svenskarna *idag* befinner sig på nästan samma nivå.³⁰ Betydande förändringar har således äga rum inom loppet av mindre än ett decennium.

Däremot har de *relativa arbetskraftstalen* inte sjunkit lika mycket, vilket hänger samman att de arbetslösa räknas som en del av arbetskraften. Ändå är nedgången dubbelt så stor bland invandrare som bland infödda³¹ (tabell 1:24). Här bör man hålla i minnet att populationen utlandsfödda genom den fortsatta invandringen naturligtvis genomgår större förändringar än gruppen infödda. En betydande del av invandringen under 1990-talet utgörs av flyktingar – och inte som under 1950- och 60-talen av arbetskraftsinvandrare med jobben väntande runt hörnet i en ekonomi kännetecknad

²⁸ 15 resp. ca 5.5 procent 1998.

²⁹ Bland nordiska medborgare var arbetslösheten 9 procent 1998.

³⁰ 71 resp. 74 procent.

³¹ 6 resp. 12 procentenheter.

av full sysselsättning. Detta har sannolikt bidragit till den starkt fallande förvärvsfrekvensen och de likaledes starkt avtagande relativa arbetskraftstalen bland utlandsfödda. Mer än var femte arbetslös är idag invandrare, men endast var tolfte sysselsatt löntagare (tabell 1:24).

Invandrade arbetare och svenskfödda tjänstemän

Till detta kommer betydande skillnader mellan invandrare och infödda svenskar vad gäller yrkessammansättning och geografisk hemvist inom landet. För det första är arbetaryrkena klart överrepresenterade bland invandrarna (med drygt 10 procentenheter såväl 1991 som 1998 – se tabell 1:23). Medan en majoritet av de *svenskfödda* löntagarna numera utgörs av *tjänstemän* (54 procent 1998), är *arbetarnas* övervikt bland *invandrarna* ännu större (ca 57–58 procent arbetare). Under 1990-talet har dock andelen arbetare sjunkit ungefär lika mycket hos båda grupperna. Vid en branschvis granskning av arbetarna visar det sig att andelen födda utomlands är mycket låg inom jordbruket och byggbranschen (tabell 1:23). Medan ca var åttonde sysselsatt industriarbetare är invandrare (1991 var sjunde) är motsvarande tal bland byggnadsarbetarna endast var tjugofjärde (1998). Inom de privata servicenäringarna svarar invandrarna för ca var nionde arbetare, inom hotell- och restaurangbranschen för så mycket som var femte. Allt som allt är ca var tionde arbetare född utomlands, men endast ca var fjortonde tjänsteman. Uppdelat på yrken är segregationen betydligt mer långtgående bland manliga än bland kvinnliga invandrare. Medan de senare är tämligen väl utspridda på de yrken där kvinnor vanligen arbetar, är andelen manliga invandrare hög inom vissa speciella yrken, såsom städare, paketerings- och lagerarbetare, köks- och restaurangbiträden, kockar, servitörer och läkare (SOU 1996:55 s 84ff). Å andra sidan är yrkessegregationen betydande även bland invandrarkvinnorna genom deras anpassning till en av världens mest *könssegregerade* arbetsmarknader.

Invandrarnas överrepresentation inom vissa branscher och yrken avspeglas i deras relativa koncentration till vissa fackförbund. Bland LO-förbunden svarar de utlandsfödda för mer än var femte medlem i Hotell & Restaurang och Fastighets.³² Även vissa industriarbetarfack har en hög andel invandrare: Industrifacket 19 procent, Livs och Metall 14 procent samt Pappers 13 procent.³³ Likaså har Musikerförbundet en hög andel

³² Avser medlemmar i arbetskraften (dvs anställda + arbetslösa) 1996 (årsmedeltal) enligt de AKU-körningar som LO och TCO lät göra 1997 och som redovisas i de i not 38 nämnda skrifterna. Andelen invandrare inom Hotell & Restaurang uppges till 23 procent och inom Fastighets 21 procent.

³³ Varav inom Pappers 9 procent från nordiska länder.

utlandsfödda (16 procent). Hos TCO-förbunden är invandrarinslaget mindre påfallande. Listan toppas av Vårdförbundet (9 procent)³⁴, varpå följer HTF, SIF, Lärarförbundet och Statstjänstemannaförbundet (samtliga 7 procent). Bland de större förbunden utmärks framför allt Polisförbundet och Finansförbundet av låga invandrarandelar (1 resp. 4 procent). Den i TCO-förbunden genomsnittligt lägre andelen invandrare (6.5 procent) jämfört med LO-förbunden (10.4 procent) överensstämmer med iakttagelsen ovan att frekvensen utomlands födda är högre bland arbetare än bland tjänstemän. Bilden är dock inte helt entydig. Vissa akademikeryrken, såsom universitetslärare, läkare, tandläkare och civilingenjörer, har ett relativt stort inslag av invandrare. Tillgängliga uppgifter talar för att minst var sjunde medlem av universitetslärarförbundet SULF är född utomlands, likaså minst ca var tionde medlem hos Läkareförbundet och Civilingenjörsförbundet (CF).³⁵ Invandrarna är således långt ifrån någon socialt homogen grupp. Jämfört med de svenskfödda kan man t.o.m. tala om en viss *klassmässig* polarisering med ett relativt stort invandrarinslag i både LO och SACO och ett förhållandevis begränsat däremellan – hos TCO-grupperna. Utbildningsstatistiken styrker förekomsten av ett sådant mönster. Å ena sidan har en betydligt större andel av invandrarna än de svenskfödda högskoleutbildning, å den andra är invandrarna också överrepresenterade bland dem med mycket låg utbildning.³⁶ Men det bör

³⁴ Enligt en SCB-undersökning som Vårdförbundet lät göra oktober 1998 är andelen utlandsfödda något lägre eller 7.7 procent, varav inte mindre än 3.2 procentenheter kommer från Finland. Ca var fjärde utlandsfödd medlem är född utanför Europa, varav nästan varannan i Iran. Högst andel utlandsfödda medlemmar finns i Stockholms län (15 procent) och Uppsala län (9.6 procent). Av sjuksköterskorna är 7.5 procent födda utanför Sverige, av de biomedicinska analytikerna 10 procent och av barnmorskorna 6.9 procent. Källa: *Medlemmar i Vårdförbundet födda i utlandet*.

³⁵ Vad gäller SULF baseras detta på att 13.6 procent av de *statligt* anställda inom utbildningssektorn, dvs i praktiken universiteten och högskolorna, är födda utomlands (1995; källa: *Staten i omvandling* s 211f). Med tanke på att universitetens administrativa personal (inkl. Högskoleverket) ingår i denna siffra, är det rimligt att anta att invandrandelen bland universitetslärarna/forskarna är högre än 14 procent; hos TCO-förbundet ST, som organiserar en hel del av universitetens administrativa personal, uppgick invandrarnas andel, som framgått, till 7 procent 1996. Om även andra generationens invandrare inkluderas har var femte anställd inom den statliga utbildningssektorn utländsk bakgrund. Av de utlandsfödda kommer 40 procent från utomeuropeiska, främst asiatiska länder. Enligt en löneenkät som CF genomförde 1999 är 8 procent av medlemmarna födda utomlands (varav 6.5 procentenheter utanför Norden). Sannolikt är invandrarinslaget ännu högre hos den tredjedel av medlemmarna som inte besvarade enkäten, varför 8 procent är en minimisiffra. Källa: *Lön efter kompetens – inte ursprung!* s 7. Sveriges Läkareförbund uppgår att 10 procent av alla medlemmar under 65 år har utländsk examen (1998). Därtill kommer de utlandsfödda som har svensk läkarexamen.

³⁶ Björklund, Edebalk, Ohlsson & Söderström 1998 s 73.

tilläggas att gruppen högutbildade som är födda utomlands har en avsevärt lägre *förvärvsfrekvens* än svenskfödda akademiker; hos andra generationens invandrare med akademisk utbildning är andelen förvärvsarbetande dock lika hög som hos akademiker med svenskfödda föräldrar.³⁷

Minskad andel utlandsfödda fackmedlemmar

Av samtliga (anställda) *fackmedlemmar* i Sverige svarar invandrarna för 8 procent (1998), vilket är en minskning med ungefär en procentenhet sedan 1991.³⁸ Endast 5 procent av fackmedlemmarna är födda *utanför Norden*. Dessa tal överensstämmer tämligen väl med de utlandsföddas andel av sysselsatta löntagare. Om alla med *invandrarbakgrund* inkluderas (dvs även andra generationens invandrare) blir naturligtvis andelen av fackmedlemmarna högre, eller 15 procent (1992), varav andra generationens invandrare, naturaliserade invandrare och utländska medborgare vardera svarade för 5 procentenheter (Häll 1994 s 87). Att invandrarnas andel av fackmedlemmarna sjönk under 1990-talet hänger samman med att industrisysselsättningen – och i synnerhet de mer okvalificerade jobben – minskade kraftigt under decenniets första hälft. För det andra bestod en stor del av de nya invandrarna av politiska flyktingar, vilka – trots en ofta hög utbildningsnivå – haft stora svårigheter att komma in på arbetsmarknaden (Lundh & Ohlsson 1999 kap. 8). Samtidigt har de flesta nya jobben skapats inom tjänstesektorn där kraven på goda språkkunskaper kan ha missgynnat de nyanlända invandrarna. Även inom industrin har kommunikativ förmåga och s.k. social kompetens kommit att betonas alltmer som följd av att den Tayloristiska arbetsdelningen (t ex löpande bands-jobb) är på retur till förmån för lagarbete och mer varierande arbetsuppgifter, som ofta inkluderar kontakter med leverantörer och kunder. Lärandet på jobbet har blivit viktigare och därmed kraven på s.k. tyst kunskap, dvs sådant man lär sig genom arbetskamrater och då inte

³⁷ *Staten i omvandling* s 199f, 217

³⁸ 1991 utgjorde invandrarna 9.2 procent av medlemmarna, 1998 8.4 procent. Bland arbetare utgör de utlandsfödda fackmedlemmarna 10.4 procent, bland tjänstemän 6.6 procent (specialkörning AKU 1998). Det överensstämmer väl med den AKU-körning som LO och TCO lät SCB göra 1997 och som avser situationen 1996, men som till skillnad från 1998-körningen även inkluderar arbetslösa medlemmar: 10.4 procent av LO-medlemmarna var då födda utomlands varav 4.6 procent i Norden och 2.5 procent i övriga Europa samt 3.3 procent utom Europa (*Mångfald - en handbok för integration på arbetsplatsen* s 44ff). Av TCO-medlemmarna var 6.5 procent födda utomlands, varav 3.5 procent i Norden, 2 procent i övriga Europa och 1 procent utom Europa (*Invandrare i TCO* s 14).

minst genom det sociala samspelet i arbetslagen.³⁹ Det handlar bl.a. om normer och värderingar som har att göra med arbetets utförande, vilket i växande grad förutsätter såväl samverkan med andra som ansvarstagande och – som följd av Taylorsystemets tillbakagång – även planering av arbetet. För individen gäller det att bli delaktig av den vardagliga och informella kunskapsöverföringen, men också att kunna förmedla erfarenheter till andra personer (såväl inom den egna arbets/yrkesgruppen som utom), bl.a. om vad som händer i olika problemsituationer, kort sagt att delta i en mer eller mindre kontinuerlig, *kollektiv* läroprocess (Bergman 1995 s 298ff, 324f, 376ff). För att komma in i sådana *arbetskulturer* krävs naturligtvis goda kunskaper i svenska (och ibland också engelska). Med tiden har även förtrogenhet med de kulturmönster som hör samman med det svenska samhället och arbetslivet, trots näringslivets internationalisering, kommit att tillmätas allt större vikt. Bidragande härtill är sannolikt att Sverige anses ha blivit världsledande på att utveckla platta, samarbetande organisationer i vilka starka sociala normer spelar en styrande och sammanhållande roll, medan man i de flesta andra länder förlitar sig mer på ”traditionella hierarkiska modeller med tydlig styrning och kraftfulla incitamentsstrukturer, exempelvis genom stora löneskillnader.”⁴⁰

Utifrån ovanstående resonemang bör invandrare som vistats länge i landet eller som kommer från länder som liknar Sverige ha en bättre position på arbetsmarknaden än relativt sent anlända invandrare från t ex Afrika och Asien. Som vi sett är så också fallet om man utgår från sysselsättnings- och arbetslöshetsdata; le Grand & Szulkin 1999 (s 97ff) visar att invandrare som kommit tidigare har ett försprång även vad gäller lönenivån, i synnerhet kvinnorna (som dock också fortsättningsvis drabbas av den på kön baserade lönedifferentieringen), medan männen även efter lång vistelse i Sverige har lägre löner än svenskfödda män med liknande utbildning och erfarenheter.

Etnisk diskriminering spelar sannolikt en inte obetydlig roll för framför allt de *utomeuropeiska* invandrarnas långsamma integration i dessa avseenden. Diskriminering förekommer inte bara från arbetsgivarhåll, utan ger sig också tillkänna hos arbetslagen, som ”ofta har ett stort, ibland avgörande, inflytande vid nyrekryteringar” och som kan förmodas föredra nya medarbetare som liknar de redan anställda (Lundh 1997 s 17). Ännu en aspekt på de nya invandrarnas svårigheter att komma in i arbetslivet är, som nämnts, att *efterfrågan* på arbetskraft varit betydligt mer begränsad under

³⁹ Björklund, Edebalk, Ohlsson & Söderström 1998 s 64, 74.

⁴⁰ Björklund, Edebalk, Ohlsson & Söderström 1998 s 81.

1990-talet jämfört med föregående decennier. Även i detta avseende kan de nya invandrarna sägas ha blivit offer för en *politisk* omvälvning, denna gång inom den ekonomiska politiken, där inflationsbekämpning fått högre prioritet än hög sysselsättningsnivå.

Invandrarnas relativa koncentration till storstäderna

Den etnisk-geografiska dimensionen går dock långt utöver födelselandet. Löntagarnas etniska sammansättning varierar starkt mellan olika regiontyper *inom Sverige*. I storstadsområdena är så mycket som var sjätte sysselsatt arbetare född utomlands, jämfört med endast ca var trettionde i övriga landet (tabell 1:23). Likaså är invandrarnas andel av tjänstemännen ungefär dubbelt så hög i storstäderna som utanför denna regiontyp. Om man vänder på det hela och undersöker hur stor del av totalantalet anställda i Sverige som finns i storstadsområdena rör det sig om varannan invandrare men endast var tredje svenskfödd.⁴¹ Två tredjedelar av de i Sverige födda löntagarna arbetar således *utanför* de tre storstadsområdena, jämfört med endast varannan utlandsfödd. Kombinationen av yrkesmässig position och arbetets geografiska belägenhet rymmer hos invandrarna en paradox. I den utsträckning som de befolkningsmässigt starkt expanderande storstadsområdena kan sägas gå i täten för det framväxande kunskaps- och service-samhället, som bl.a. manifesteras i en hög andel *tjänstemän* bland löntagarna, framstår invandrarnas överrepresentation inom både denna regiontyp och i *arbetaryrken* som något motsägelsefyllt. Visserligen är arbetarnas andel av invandrarna ca 10 procentenheter lägre i storstadsområdena än i övriga landet (52 resp. 63 procent 1998), men bland de svenskfödda rör det sig om så mycket som 18 enheters differens mellan de båda regiontyperna (34 resp. 52 procent arbetare – se tabell 1:23). Inte mindre än två tredjedelar av storstädernas svenskfödda löntagare utgörs numera av *tjänstemän*, medan en knapp majoritet av invandrarna här är arbetare. Å andra sidan är arbetarnas andel av *orstädernas* invandrare nästan exakt densamma som av svenskfödda i *det övriga landet* (i båda fallen 52 procent).

Vilken regiontyp man befinner sig i förefaller således vara lika avgörande för positionen i arbetslivet som svenskt/utländskt ursprung, i varje fall med avseende på breda kategorier som arbetare och tjänstemän. I vilken utsträckning samspekar då regiontyp och etnicitet för att *förstärka* skillnaderna mellan olika grupper? Svaret på denna fråga är flerbottnat. I

⁴¹ 50 resp. 33 procent 1998.

viss mån *motverkar* invandrarnas relativa koncentration till storstäderna deras underrepresentation i tjänstemannayrkena, som med all säkerhet varit ännu mer uttalad (genomsnittligt sett) om en större del av invandrarna befunnit sig *utanför* storstäderna. Men, som vi sett, är klyftan mellan svenskfödda och invandrare allra störst just *inom* storstadsområdena när det gäller fördelningen på arbetare/tjänstemän. Detsamma gäller förvärvsfrekvensen.⁴² Därtill kommer den boendemässiga segregationen med förekomsten av betydande invandrargetton. Kort sagt, invandrarnas geografiska fördelning inom Sverige kan sägas ge upphov till såväl positiva som negativa effekter.

Ålder och etnicitet

När vi ovan jämförde ålder med etniskt ursprung som grund för social skiktning inom arbetslivet fann vi att *båda* spelar en framträdande roll, om än inte alltid i samma avseenden. Andelen *arbetare* är hög hos såväl de unga som bland invandrarna⁴³, låt vara av olika orsaker. Hos de unga befinner sig naturligtvis en stor del av de blivande tjänstemännen under utbildning.⁴⁴ Ovan har påvisats stora likheter mellan invandrare och infödda i facklig anslutning, men betydande olikheter mellan olika åldersgrupper (utlands- och infödda sammantagna), liksom mellan fast och tidsbegränsat anställda.

Vad händer om man kombinerar ålder och etnicitet? I tabellerna 1:21 och 1:22 kombineras etniskt ursprung med flera andra variabler: förutom ålder även fast/tidsbegränsad anställning och sektor. Det bör observeras att dessa tabeller, till skillnad från tabellerna 1:16–19 inte täcker hela perioden 1987–98, utan tar sin början först år 1991 eftersom data om etniskt ursprung dessförinnan saknas i AKU. Den i tabell 1:21 starkt fluktuerande fackliga anslutningen under åren 1991–92 och det relativt begränsade antalet intervjupersoner i de enskilda variabelkombinationerna försvårar emellertid säkra slutsatser om organisationsgradens *förändringar* under perioden 1991–98 i dess helhet. När åldersvariabeln slopas (dvs. hela gruppen 16–64 år iaktas) framstår skillnaderna mellan invandrare och infödda som obetydliga hos såväl fast som tidsbegränsat anställda både vad gäller organisationsgradens *förändringar* och dess *nivå* (tabell 1:21). Även hos de yngre i vid mening (16–29 år) dominerar likheterna i facklig anslutning. Vidare är andelen sysselsatta med tidsbegränsad anställning densamma för

⁴² I Stockholms stad var förvärvsfrekvensen 77.1 procent 1997 hos svenskfödda i åldern 20–64 år, men endast 48.7 procent hos utrikes födda. Källa: AMPAK 97 tabell INV 1.1, USK (Stockholms stads utrednings- och statistikkontor). Se även tabell 1:24.

⁴³ 71 procent av 16–24-åringarna och ca 57–58 procent av invandrarna 1998.

⁴⁴ Redan hos 25–29-åringar har arbetarnas andel sjunkit till 52 procent.

invandrare och svenskfödda i den yngsta åldersgruppen (ca varannan person), men i intervallet 25–44 år är andelen tidsbegränsat anställda drygt 10 procentenheter högre bland *invandrare* än bland svenskfödda (tabell 1:25). Här kan man tala om en viss *marginalisering* av invandrarna på arbetsmarknaden. Ett annat sätt att uttrycka samma sak är att säga att ungdomar och invandrare tycks leda marschen in i ett samhälle med mer ”flexibla” anställningsformer. I den meningen rör det sig inte om någon marginalisering, utan tvärtom om att befinna sig i *centrum* för pågående förändringsprocesser, men med reservation för att utvecklingen inte är entydig. Det är ännu för tidigt att fastslå om framtidens arbetsmarknad verkligen kommer att domineras av ”lösa förbindelser” eller som i Japan kommer delas upp i två distinkta grupper – en med fasta anställningar och en annan med tillfälliga.

Vi har tidigare observerat att de unga åldersgrupperna kraftigt minskat sin närvaro på arbetsmarknaden de senaste tio åren. Detta gäller både bland infödda svenskar och invandrare, men hela tiden har ungdomsgruppen varit avsevärt svagare företräd för utlandsfödda än bland svenskfödda löntagare.⁴⁵ Idag utgör de *unga* (16–29 år) endast 15 procent av *utlandsfödda* anställda jämfört med 23 procent av svenskfödda (1998). Det hänger för det första samman med att de unga invandrarna tillhör dem som anlät relativt nyligen, dvs en grupp med mycket hög arbetslöshet. För det andra är en del av invandrarfamiljernas barn födda i Sverige, varför de tillhör *andra generationens invandrare*, vilka ovan inte räknas som invandrare till följd av det enkla faktum att de är födda här i landet.

Inte desto mindre framträder en viss etnisk olikhet i facklig anslutning bland de allra yngsta, något som kvarstår vid en uppdelning på privat och offentlig sektor (tabell 1:22). I båda sektorerna har fackanslutningen 1991–98 minskat ungefär dubbelt så mycket bland unga invandrare som bland svenskfödda.⁴⁶ Som följd härav är de yngsta invandrarernas organisationsgrad idag ca 10 enheter lägre än bland svenskfödda ungdomar. Hos 25–29-åringarna är skillnaderna betydligt mindre, utom bland offentligt anställda, där invandrarna inte når upp till den mycket höga andelen fackligt anslutna hos infödda svenskar. *Etnicitet* förefaller således i viss utsträckning *förstärka* ålder som differentierande faktor, vilket när det gäller låg facklig anslutning framgår tydligast i kombinationen *unga*

⁴⁵ År 1991 svarade 16-29-åringarna för drygt 20 procent av invandrarna (avser sysselsatta löntagare), 1998 för 15 procent. Motsvarande tal för svenskfödda ungdomar är drygt 28 procent resp. 23 procent.

⁴⁶ Hos gruppen 16-24 år 6 resp. 15 procentenheter inom privat sektor, 5 resp. 9 enheter inom offentlig sektor.

invandrare (endast 40 procent fackanslutna av anställda 16–24-åriga invandrare – se tabell 1:22). Som vi sett, påverkar etnicitet dessutom de tidsbegränsade anställningarnas utbredning inom ett brett åldersspektrum (25–44 år).

Fackets etniska delning

Vad gäller facklig *aktivitet* förekommer vissa, men ändå relativt begränsade skillnader mellan invandrare och svenskfödda. Enligt Levnadsnivåundersökningarna 1992/93 uppgav sig ca 16–17 procent av de svenskfödda fackmedlemmarna vara aktiva (därav ca 18 procent av andra generationens invandrare), ca 15 procent av naturaliserade invandrare samt 12 procent av utländska medborgare.⁴⁷ Skillnaderna ökar något om man betraktar andelen medlemmar med *förtroendeuppdrag*. Således angav 13.5 procent av de svenskfödda medlemmarna att de hade förtroendeuppdrag (13 procent av andra generationens invandrare), 10 procent av naturaliserade invandrare och 8 procent av de utländska medborgarna. Även om invandrarna är underrepresenterade i detta avseende, är skillnaderna mellan de olika grupperna inte särskilt stora med hänsyn till att steget mellan vanligt medlemskap och förtroendeuppdrag kan förmodas vara större än att enbart gå med i en fackförening. Däremot förefaller invandrarernas andel av förtroendevalda och funktionärer avta kraftigt ju högre upp man kommer i den fackliga hierarkin. Statistiken är här betydligt mer bristfällig än när det gäller *kvinnornas* representation på olika nivåer. Först under senare år har invandrarernas bristfälliga möjligheter till fackligt inflytande på allvar börjat uppmärksammas av de fackliga organisationerna. Enligt en rapport utarbetad av Arbetsgruppen mot diskriminering i arbetslivet, tillsatt efter Metalls kongress 1995, är förtroendevalda med invandrarbakgrund starkt underrepresenterade på avdelningsnivå.⁴⁸ Hos Vårdförbundet är invandrarernas underrepresentation inte lika markerad, i varje fall inte i avdel-

⁴⁷ Samtliga tal avseende fackmedlemmar. Beräkningar utifrån siffrorna presenterade i *Politiska resurser och aktiviteter 1978–1994* s 99, där andelen aktiva medlemmar av *anställda* som arbetar minst 16 timmar per vecka anges. Genom att kombinera dessa uppgifter med den fackliga organisationsgraden hos resp. grupp (angiven i samma tabell) fås andelen aktiva av *medlemmarna*.

⁴⁸ Av totalt 128 Metallavdelningar besvarade 63 den enkät som gjordes efter avdelningarnas årsmöten 1996. Av bilagan till *Rapport. Arbetsgruppen mot diskriminering i arbetslivet – DIA* framgår att andelen invandrare i avdelningsstyrelserna var knappt 8 procent (41 av ca 540 ordinarie styrelseledamöter), liksom hos avdelningsombuden (147 av ca 1 900 ombud). Som framgått ovan svarade invandrarna vid samma tidpunkt för ca 14 procent av medlemmarna.

ningsstyrelserna.⁴⁹ I sin studie av ombudsmän och experter inom Metall och Kommunal (inkl. avdelningsombudsmän) samt LO under perioden 1950–90 (med viss komplettering 1993) konstaterar sociologen Inga Hellberg att det totalt sett funnits ”ett knappt tiotal ombudsmän med utländsk härkomst under hela perioden och de utgjorde sammantaget inte mer än ett par procent av ombudsmännen” (Hellberg 1997 s 201f). I alla tre organisationerna har *svenska manliga* arbetare varit klart överrepresenterade bland *ombudsmännen*, som ”i första hand rekryterats bland de kvalificerade yrkesarbetarna och bland arbetarna på de stora företagen och arbetsplatserna” (ibid. s 203). Av *experterna* på LO har endast ”en handfull” haft utländsk bakgrund, men bland dem en av de mest framträdande, Rudolf Meidner (ibid. s 176f).

Framtiden får utvisa om de fackliga organisationernas relativt stora öppenhet för förändringar innebär att de utlandsfödda medlemmarna får lättare att göra sig gällande på de högre nivåerna eller ej. Ca hälften av invandrarmedlemmarna är kvinnor, vilket betyder att barriärer och ”karriärvägar” som hör samman med den traditionella svenska fackliga kulturen behöver forceras i mer än ett avseende. Av Hellbergs studie framgår att lokal facklig aktivitet och skolning samt socialdemokratiska sympatier i allmänhet varit en förutsättning för ombudsmannakarriär inom LO och dess förbund, men att kön, nationalitet och yrkeskompetens varit avgörande bland de *personliga* egenskaperna (ibid. s 223f). Kravet på yrkeskompetens innebär att personer med mindre kvalificerade arbeten också har mindre chans att avancera fackligt. En studie av ”arbetets etniska delning” på Volvo Torslandaverken i Göteborg visar att kvinnor och utländska medborgare (med undantag av finska män) tenderar ha arbeten som värderas lägre än de som innehas av män och svenska medborgare (Schierup, Paulson & Åhlund 1994 s 74ff). En aspekt av invandrarnas överrepresentation i de okvalificerade jobben är att de inte i lika hög grad som svenskarna avancerar till mer kvalificerade positioner i eller utom företaget, utan ”ofta blir kvar i samma lågkvalificerade, monotona jobb år efter år” (ibid. s 75). Om man kombinerar resultaten från de båda studierna blir slutsatsen att invandrarnas svårigheter att göra karriär i *yrket* samtidigt är ett hinder för *facklig* karriär. Språkhinder och diskriminering från arbetsgivarhåll medför inte sällan att invandrare utestängs från utbildnings- och utvecklingssatsningar, vilket påpekas av Metall i den nämnda rapporten (*Rapport ...* s 1f).

⁴⁹ Av avdelningsstyrelsernas ledamöter var 6.2 procent invandrare 1998, vilket kan jämföras med 7.7 procent bland medlemmarna. Källa: *Medlemmar i Vårdförbundet födda i utlandet* s 9.

Bristande facklig förnyelse

Frågan om invandrarnas representation på olika fackliga nivåer är således minst sagt komplex. Förekomsten av etnisk, könslig och annan diskriminering på arbetsplatserna innebär att fackföreningarna här har viktiga uppgifter att fylla ur ett solidaritets- och rättviseperspektiv, särskilt som kraven om utvecklande arbeten och kompetensutveckling ("solidarisk arbetspolitik") fått ökad tyngd under senare decennier. Därtill kommer att ett segregerat arbetsliv och hög invandrararbetslöshet begränsar kontaktytorna mellan svenskar och invandrare, vilket riskerar ge upphov till fördomar och främlingsfientlighet, något som uppmärksammades av LO-kongressen 1996 (Yalcin 1997 s 37ff). Den mycket höga fackliga anslutningen hos såväl invandrare som kvinnor antyder att dessa grupper fäster minst lika stora förhoppningar på fackföreningarna som de svenskfödda männen, vilka utgjort fackföreningarnas traditionella kärntrupp. En annan indikator på invandrarnas positiva inställning är att mellan 70 och 80 procent av alla fackmedlemmar, oberoende av nationalitet, anser att de fackligt förtroendevalda sköter sina uppgifter "mycket bra" eller "ganska bra".⁵⁰ Enligt SOM-undersökningen 1998 skiljer sig utländska medborgare inte nämnvärt från svenska när det gäller förtroende för de fackliga organisationerna (Holmberg & Weibull 1999 s 45).

De fackliga organisationernas förhållningssätt till invandrare kännetecknades länge av paternalism och marginalisering – osynliggörande av invandrarna som handlande subjekt – en parallell till behandlingen av de kvinnliga medlemmarna. Senare kom invandrarnas situation att betraktas som ett problem att lösa för den sociala ingenjörskonsten, varefter blickarna så småningom riktades mot olikheter mellan svensk facklig kultur och invandrarnas kultur som orsak till diskriminering och låg invandrarrepresentation inom den fackliga hierarkin (Neergaard 2000). En intervjustudie inom Fastighetsanställdas Förbund antyder att inte tillräckligt mycket gjorts de senaste tio åren när det gäller att avlägsna hinder för att invandrade medlemmar och då särskilt kvinnorna skall engagera sig fackligt. Bland brister i fackets sätt att fungera som konstaterades redan för tio år sedan märks "opersonlig skriftlig information, alltför formaliserad mötesteknik och svenskdominerat 'gubbvälde' i många förbund" (Franzén 1997 s 26). Å andra sidan har svårigheterna att integrera de under 1990-talet anlända invandrarna ökat genom att de kommer från alltmer avlägsna

⁵⁰ Avser anställda fackmedlemmar som arbetar minst 16 timmar per vecka. Bland infödda svenskar är andelen enligt Levnadsnivåundersökningarna 1992/93 78 procent (därav andra generationens invandrare 74 procent), bland naturaliserade invandrare 70 procent samt hos utländska medborgare 72 procent. *Politiska resurser och aktiviteter 1978-1994* s 111.

länder. Det undersökta förbundet, Fastighets, rymmer för övrigt många invandrare av just denna kategori, vilket hänger samman med att städning är ett ”ingångsyrke” på den svenska arbetsmarknaden. Den ökade fackliga medvetenheten om vikten av att invandrarmedlemmarna mobiliseras som kollektiv kraft manifesterades 1997 i bildandet av nätverket för *Fackligt Aktiva Invandrare* (FAI). Kontrasten är stor till den fackliga attityd som mötte de utomnordiska arbetarna under arbetskraftsimportens dagar. Fram till 1965 innehöll de bilaterala länderavtalen för arbetskraftsrekrytering en klausul som innebar att de invandrade arbetarna förband sig att gå med i facket och förbli medlemmar under hela den tid de arbetade i Sverige (Knocke 1971; 1997). Från 1965 ersattes denna, för att använda en engelsk term, *closed shop*-klausul med ett avtal mellan SAF och LO där arbetsgivarna åtog sig att rekommendera invandrarna att ansluta sig till facket. Än idag uppfattar en del invandrare medlemskap i facket som *obligatoriskt* (Franzén 1997 s 20).

Fackligt och politiskt deltagande

Invandrarernas integration i det svenska samhället är avsevärt mindre inom den *politiska* sfären än inom den fackliga. I kommunfullmäktigevalen har valdeltagandet bland röstberättigade utländska medborgare ständigt sjunkit sedan 1976, som var det första valet med rösträtt för invandrare som bott i Sverige i minst tre år. De 60 procenten röstande 1976 hade 1998 krympt ihop till rekordlåga 35 procent (*Statistiska meddelanden Me 14 SM 9901 s 2*). I riksdagsvalen är rösträtten för invandrare begränsad till dem som blivit svenska medborgare (naturaliserade svenska medborgare). Här deltog 67 procent av de röstberättigade invandrarna 1998, vilket är en nedgång på tio procentenheter från föregående val.⁵¹ Tilläggas bör att valdeltagandet bland *samtliga* röstberättigande (inkl. svenskfödda) sjunkit i såväl riksdagsvalen⁵² som kommunfullmäktigevalen.⁵³ Likaså uppvisar de utländska medborgarna en mindre politisk *aktivitet* (bl.a. vad gäller förtroendeuppdrag) än de infödda svenskarna, men om alla med *invandrarbakgrund* tas med visar det sig att stora skillnader förekommer mellan andra generationens invandrare (födda i Sverige), naturaliserade invandrare (svenska medborgare) och utländska medborgare.⁵⁴ Bland tänkbara förklaringar till lågt valdeltagande

⁵¹ Valdeltagandet bland invandrare var 77 procent 1994, 76 procent 1991 och 72 procent 1988. *Allmänna valen 1988* del 3, ibid. 1991, 1994 och 1998.

⁵² 92 procent 1976, 87 procent 1991 och 1994 samt 81 procent 1998.

⁵³ 90 procent 1976, 84 procent 1988, 1991 och 1994 samt 79 procent 1998; *Allmänna valen 1998* del 1 s 22

⁵⁴ Enligt Levnadsnivåundersökningen 1992/93 var 2.8 procent av infödda svenskar

och låg politisk aktivitet märks invandrarnas bristande *arbetslivsintegration*, där frånvaron av arbete och inkomst kan antas bromsa integrationen i samhället och deltagandet i politiken (Bäck & Soininen 1997). Det relativt höga valdeltagandet 1976 får ses mot bakgrund av att de flesta invandraväljare då utgjordes av arbetskraftsinvandrare samtidigt som arbetslösheten var låg, medan det är ont om jobben bland dagens flyktinggrupper (Bäck 1999 s 38). Vidare är det av intresse att notera att den höga andelen *fackligt* anslutna invandrare avser just dem som befinner sig i *arbetslivet*. I den utsträckning graden av arbetslivsintegration inverkar på det politiska deltagandet borde det finnas ett samband mellan facklig anslutning och politiskt deltagande.

Hur är det då med fackligt och politiskt deltagande hos olika *åldersgrupper*? Vi har redan konstaterat att de fackliga förtroendeuppdragen sedan 1993 ökat kraftigt bland de unga LO-medlemmarna, men då bör man hålla i minnet att organisationsgraden (och antalet fackmedlemmar) gått ned mest hos just de unga. Hos TCO och SACO är antalet medlemmar under 30 år så begränsat att inga slutsatser kan dras om andelen med förtroendeuppdrag.⁵⁵ Inte heller i synen på hur väl de förtroendevalda sköter sina uppgifter kan några större skillnader urskiljas mellan olika åldersgrupper.⁵⁶ Vad gäller *politisk* aktivitet uppger endast 1–2 procent av åldersgruppen 16–34 år att de är aktiva, vilket är ca hälften så mycket som hos medelålders och äldre (3–4 procent av 45–64-åringarna).⁵⁷ I riksdagsvalet 1998 röstade 74 procent av gruppen 18–24 år, vilket kan jämföras med 86–90 procent av 45–64-åringarna.⁵⁸ I förhållande till valet 1991 innebär det en klar nedgång inte bara hos de yngsta utan också högt upp i åldrarna.⁵⁹

Medborgarnas förtroende för de politiska institutionerna visar en negativ balans under praktiskt taget hela 1990-talet, dvs det är fler som har

politiskt aktiva (därav andra generationens invandrare 3.2 procent), naturaliserade invandrare 1.5 procent samt utländska medborgare 0.6 procent. *Politiska resurser och aktiviteter 1978–1994* s 74. I en redovisning av genomsnittet 1992–95 anges likaså 2.8 procent av infödda svenskar; här ges också siffran för gruppen utlandsfödda i sin helhet (1.6 procent); för andra generationens invandrare uppges 2.4 procent vara politiskt aktiva. Se *Välfärd och ojämlikhet i 20-årsperspektiv 1975–1995* s 346.

⁵⁵ Avser urvalet i LOs rapportserie *Röster om facket och jobbet*. Se Nelander och Lindgren 1999.

⁵⁶ Avser 1992/93. Se *Politiska resurser och aktiviteter 1978–1994* s 114.

⁵⁷ Avser 1992–95. Ibid. s 344.

⁵⁸ *Statistiska meddelanden Me 14 SM 9901* s 13.

⁵⁹ Valdeltagandet var 80–81 procent hos 18–24-åringarna 1991. Av 40–49-åringarna röstade 90–91 procent 1991, vilket minskat till 84–86 procent 1998. Hos 50–59-åringarna var motsvarande tal 91–92 resp. 87–88 procent. *Allmänna valen 1991* del 3 s 53.

ett litet förtroende än ett stort (Holmberg & Weibull 1999 s 37ff). Hit räknas inte bara riksdag, regering, kommunstyrelser och politiska partier, utan också de fackliga organisationerna. Dessutom har förtroendet långsiktigt sjunkit för de tre institutioner som varit med i undersökningen sedan 1986: riksdag, regering och facket, även om stabiliteten i bedömningarna är betydande i fackets fall. De *kortsiktiga* svängningarna överensstämmer till stor del med organisationsgradens förändringar: först en nedgång 1986–90, därefter en uppgång fram till 1994, följt av en ny nedgång, men en viss divergens inträffade 1997–98 (ökat förtroende för facket, men fortsatt sjunkande organisationsgrad). Tvärtemot vad man kanske skulle förvänta sig är förtroendet för facket *högre* hos de yngre (15–29 år) än i intervallet 30–64 år (avser 1998, *ibid.* s 45). De ungas lägre organisationsgrad antyder att *arbetslivsrelaterade* faktorer, snarare än de för tillfället rådande *attityderna*, är utslagsgivande för det fackliga medlemskapet.

Avslutande synpunkter

Sammanfattningsvis kan vi konstatera att ungdomar, till skillnad från invandrare, klart avviker från det för Sverige typiska mönstret med hög facklig anslutning. Medan invandrarnas genomsnittliga organisationsgrad knappast alls skiljer sig från de inföddas och dessutom har utvecklats i stort sett parallellt, är andelen fackanslutna i yngre åldersgrupper avsevärt lägre än än bland anställda i gemen, vartill kommer att nedgången är betydligt större än hos andra åldersgrupper. Däremot har *valdeltagandet* bland invandrare sjunkit betydligt mer än hos ungdomar, vilkas avtagande röstfrekvens inte skiljer sig så mycket från t.ex. de medelålders. Invandrarna sönderfaller dock i två grupper: en som lyckats vinna insteg på arbetsmarknaden och som i hög grad också anslutit sig till de fackliga organisationerna – och en annan som utmärks av utanförskap i de flesta avseenden. Skiljelinjen går i betydande utsträckning mellan de gamla arbetskraftsinvandrarna och de nya politiska flyktingarna. De senare har missgynnats av 1990-talets arbetslöshetskonjunktur (i likhet med ungdomarna), men också av den alltmer ”avtayloriserade” arbetsorganisationen, som medfört skärpta krav på förtrogenhet med det svenska samhällets arbetskulturer, något som dessutom kan ha bidragit till att legitimera etnisk diskriminering. Att diskriminering förekommer framgår av att även andra generationens invandrare drabbas av svårigheterna (de los Reyes 1997 s 8f, 16ff). Med en mer gynnsam ekonomisk konjunktur och ökade pensionsavgångar kan *de ungas* position på arbetsmarknaden förväntas

stärkas. För det svenska samhällets utveckling är det av avgörande betydelse att också *invandrarna* integreras på arbetsmarknaden.

Efterskrift februari 2000

Med data för 1999 tillgängliga kan man konstatera en viss ljusning i de ungas situation, framför allt genom att arbetslösheten gått ner med två procentenheter sedan 1998.⁶⁰ Fortfarande var dock ungdomsarbetslösheten avsevärt högre än den genomsnittliga (16–64 år), men skillnaden reducerades ytterligare under årets lopp.⁶¹ Precis som under konjunkturedgången vid 1990-talets början är svängningarna kraftigast hos de yngre. Detta gäller även organisationsgraden, som bland 16–24-åringar rasat från 49.5 procent 1998 till 46.7 procent 1999 (genomsnittet 16–64 år var 80.6 procent 1999). Däremot förblir de ungas andel av löntagarna mycket låg.⁶² Inte heller har andelen tillfälligt anställda förändrats nämnvärt: varannan ung anställd hade även 1999 ett tidsbegränsat arbete, medan genomsnittet låg på 16 procent (se även tabell 1:18). Av en nyligen publicerad enkätundersökning bland 21-åringar framgår att ett *fast jobb* rankas högt på frågan vad man tycker är viktigt när man blivit 25 år – högre kommer endast att kunna försörja sig själv och ha en egen bostad.⁶³ Däremot finns det åtskilligt som rangordnas lägre, bl.a. internationella erfarenheter genom studier/arbete, högskoleexamen, ”en flexibel arbetssituation” och att arbeta i eget företag (ibid. s 86f). Svenskfödda och utlandsfödda ungdomar visar en påfallande samstämmighet i den höga värderingen av en fast anställning, men som verkligheten ser ut är det knappast troligt att de ges samma chans till en sådan. Som framgår av tabell 1:25 är det hos utlandsfödda anställda som fyllt 25 år betydligt vanligare med tidsbegränsade jobb än bland svenskfödda, vilket inte hindrar att de tidsbegränsade jobben breddar ut sig allt högre upp i åldrarna inom båda grupperna under 90-talet (däremot föreligger ingen skillnad mellan utlands- och svenskfödda 16–24-åringar i detta avseende).

En liten ljusning i invandrarernas arbetsmarknadssituation är emellertid att antalet arbetslösa utomnordiska medborgare minskat med drygt 2 000 från

⁶⁰ 9.9 procent arbetslösa 16-24-åringar 1999 (11.9 procent 1998 – se tabell 1:24); genomsnittet 16-64 år var 5.6 procent (6,5 1998). Källa: AKU Grundtabeller årsgenomsnitt.

⁶¹ Fjärde kvartalet 1999 var 8.5 procent av 16-24-åringarna arbetslösa, medan genomsnittet 16-64 år var 5.2 procent.

⁶² 16-24-åringarna svarade för 10.5 av de anställda (16-64 år) 1999 (jämför tabell 1:19).

⁶³ *Statistiska meddelanden U 48 SM 9901* s 79, 82f.

januari 1999 till samma månad i år.⁶⁴ Trots en fortsatt hög arbetslöshet bland de invandrare som anlänt till Sverige under 90-talet, höjs nu alltfler röster för att få till stånd en storskalig arbetskraftsinvandring. Det vittnar om en synnerligen pessimistisk syn på möjligheterna att öka sysselsättningen bland de invandrare som redan finns i landet.⁶⁵

⁶⁴ Från 29.000 till 26.800. Arbetsmarknadsstyrelsen. Pressmeddelande 2000-02-04.

⁶⁵ En studie av bosnier som invandrade till Sverige 1993-94 visar att flyktingars arbetsmarknad inte alltid är "nattsvart" (Ekberg & Ohlson kommande). Sysselsättningsgraden bland bosnier (20-59 år) i det nordvästsmåländska småföretagardistriktet var 1997 hela 77 procent bland män, eller något mer än riksgenomsnittet för den manliga totalbefolkningen och långt över genomsnittet för bosniska män i Sverige (30 procent). Trots den gynnsamma arbetsmarknaden i Stockholm var bosniernas sysselsättningsgrad här endast 35 procent, vilket ändå var betydligt mer än i flera kommuner med hög arbetslöshet såsom Malmö (14 procent) och Norrköping (13 procent). En möjlig hypotes är att den kunskapsintensiva Stockholmsregionen kräver "Sverigespecifika" kunskaper för tillträde till arbetsmarknaden i en helt annan utsträckning än småföretagardistriktet, som kan beskrivas som en expanderande rest av det gamla industri-Sverige.

Referenser

- Allmänna valen 1998* del 1. Stockholm: SCB 1999
- Allmänna valen 1991* del 3. Stockholm: SCB 1992, ibid 1994 resp. 1998
- Arbetskraftsundersökningarna (AKU): specialkörningar av AKU 1987-98, Grundtabeller AKU årsmedeltal* Stockholm: SCB, *Tilläggstabeller AKU* Stockholm: SCB
- Bergman, Paavo *Moderna lagarbeten* Lund: Arkiv förlag 1995
- Björklund, Anders & Edebalk, Per Gunnar & Ohlsson, Rolf & Söderström, Lars *Välfärdspolitik i kristid - håller arbetslinjen?* Stockholm: SNS Förlag 1998
- Bruhn, Anders *Individualiseringen och det fackliga kollektivet. En studie av industritjänstemäns förhållningssätt till facket* Örebro: Örebro universitet 1999
- Bäck, Henry & Soinin, Maritta 'Politiskt deltagande. Invandrarna och den politiska demokratin' *Arbetshistoria* nr 82 (nr 2 1997)
- Bäck, Henry 'Invandrarnas deltagande i det politiska livet' i *Invandrarskap och medborgarskap* SOU 1999:8 Stockholm: Fritzes 1999
- de los Reyes, Paulina *Invandrare och tjänsteman. En studie av invandrar-tjänstemännens villkor i det svenska arbetslivet* Stockholm: TCO 1997
- Franzén, Elsie C. *Facket och de nya svenskarna* Stockholm: Fastighetsanställdas Förbund och LO 1997
- Holmberg, Sören & Weibull, Lennart 'Förskingrat förtroende' i desammas (red.) *Opinionsambüllet. SOM-undersökningen 1997* Göteborg: SOM Institutet, Göteborgs universitet 1998
- Häll, Lars *Föreningslivet i Sverige - en statistisk belysning* Levnadsförhållanden Rapport 86. Stockholm: SCB 1994
- Invandrare i TCO. En policykrift från TCOs arbetsgrupp för flykting- och invandrarfrågor* Stockholm: TCO 1997
- Kjellberg, Anders *Fackliga organisationer och medlemmar i dagens Sverige*, Arkiv förlag Lund: Arkiv 1997
- Kjellberg, Anders 'Facklig anslutning och makt - ett internationellt perspektiv' *Arbetshistoria* nr 85-86 (nr 1-2 1998), s 19-22
- Kjellberg, Anders 'Fagorganisering i Norge og Sverige i et internasjonalt perspektiv' *Arbeiderhistorie 1999. Årbok for Arbeiderbevegelsens Arkiv och Bibliotek* Oslo 1999 (s 57-83)
- Knocke, Wuokko *Invandrare möter facket* Stockholm: Arbetslivscentrum 1981
- Knocke, Wuokko 'Sist på dagordningen? Invandringen, den invandrade arbetskraften och facket i Sverige' *Arbetshistoria* nr 82 (nr 2 1997)

- le Grand, Carl & Szulkin, Ryszard 'Invandrarnas löner i Sverige. Betydelsen av vistelsetid, invandrarland och svensk skolgång' *Arbetsmarknad & Arbetsliv* nr 2 1999
- LO: Löne- och arbetslivsenheten *Anställningsformer och arbetstider - på en arbetsmarknad i förändring* Maj 1999
- Lundh, Christer 'Arbetslivets omvandling. Följden för invandrarna' *Arbetarhistoria* nr 82 (nr 2 1997)
- Lundh, Christer & Rolf Ohlsson *Från arbetskraftsimport till flyktinginvandring* Stockholm: SNS Förlag 1999
- Lön efter kompetens - inte ursprung!* Stockholm: Civilingenjörsförbundet 1999-10-28
- Medlemmar i Vårdförbundet födda i utlandet* Stockholm: Vårdförbundet (Förbundspolitiska avdelningen/projektet 'Förtroendevalda och invandrare') januari 1999
- Mångfald - en handbok för integration på arbetsplatsen* Stockholm: LO 1998
- Neergaard, Anders 'Fackföreningsrörelsen: mellan "globalisering" och "individualisering"' i Neergaard, Anders & Stubbegaard, Ylva (red.) *Politiskt inflytande* Lund: Studentlitteratur 2000.
- Nelander, Sven & Lindgren, Viveka *Röster om facket och jobbet* Rapport 4. Stockholm: LO 1994 resp. 1999
- Politiska resurser och aktiviteter 1978-1994* Levnadsförhållanden Rapport 90. Stockholm: SCB 1996
- Rapport Arbetsgruppen mot diskriminering i arbetslivet - DIA* Stockholm: Metall 1997 (otryckt)
- Sandberg, Åke *Nya medier. Rapporten om multimedie- och Internetföretagen i Sverige* Solna: Arbetslivsinstitutet 1997
- Schierup, Carl-Ulrik & Paulson, Sven & Åhlund, Aleksandra 'Den interna arbetsmarknaden. Etniska skiktningar och dequalificering' i Carl-Ulrik Schierup & Sven Paulson (red) *Arbetets etniska delning. Studier från en svensk bilfabrik* Stockholm: Carlsson 1994
- SOU 1996:55 *Sverige, framtiden och mångfalden* Stockholm: Fritzes 1996
- Staten i omvandling 1998* Stockholm: Statskontoret 1998:15
- Statistiska meddelanden Me 14 SM 9901* Stockholm: SCB 1999
- Wikman, Anders & Andersson, Alf & Bastin, Madelaine *Nya relationer i arbetslivet - en rapport om tendenser mot flexibla marknadsrelationer i stället för permanenta anställningsrelationer* Solna och Stockholm: Arbetslivsinstitutet och SCB 1998
- Välfärd och ojämlikhet i 20-årsperspektiv 1975-1995* Rapport 91, Stockholm: SCB 1997
- Yalcin, Zeki 'LO och invandrarna' *Invandrarrapport* nr 3/4 1997

Tabellförteckning bilaga 1

Tabell

AKU anställda 100-tal

- 1:1 Antal fackmedlemmar, anställda och organisationsgrad, sektor och kön
- 1:2 Medlemmar, anst. och org. grad, arbetare
- 1:3 Medlemmar, anst. och org. grad, tjänstemän
- 1:4 Medlemmar, anst. och org. grad, stat och kommun
- 1:5 Medlemmar, anst. och org. grad, fast och tidsbegränsade
- 1:6 Medlemmar, anst. och org. grad, kön och ålder
- 1:7 Medlemmar, anst. och org. grad, sektor och ålder
- 1:8 Medlemmar, anst. och org. grad, födelseland
- 1:9 Medlemmar, anst. och org. grad, näringsgrupp och kön
- 1:10 Medlemmar, anst. och org. grad, arbetare och tjänstemän, näringsgrupp
- 1:11 Medlemmar, anst. och org. grad, näringsgrupp och region
- 1:12 Medlemmar, anst. och org. grad, hel- och deltid, sektor, kön
- 1:13 Medlemmar, anst. och org. grad, hel- och deltid, arbetare och tjänstemän
- 1:14 Medlemmar, anst. och org. grad, arbetslösa arbetare och tjänstemän, ålder
- 1:15 Organisationsgrad, arbetslösa och sysselsatta efter ålder
- 1:16 Organisationsgrad, anställda efter ålder, kön och sektor
- 1:17 Organisationsgrad, fast och tidsbegränsat anställda, ålder och sektor
- 1:18 Sysselsatta med tidsbegränsad anställning efter ålder, kön och sektor
- 1:19 Anställdas fördelning på åldersgrupper
- 1:20 Organisationsgrad, privatanställda, ålder och region
- 1:21 Organisationsgrad, fast/tidsbegränsat anställda, födelseland, ålder
- 1:22 Organisationsgrad efter födelseland, sektor, ålder
- 1:23 Olika grupper av anställda efter födelseland
- 1:24 Arbetslöshet och förvärvsfrekvens efter födelseland
- 1:25 Anställda efter ålder och födelseland

AKU 1987-1998 om facklig organisationsgrad, antal fackanslutna och antal löntagare

Sedan 1987 innehåller AKU (*Arbetskraftsundersökningarna*) en fråga om fackligt medlemskap. Det innebär att den fackliga organisationsgraden för löntagare kan beräknas alltsedan den tidpunkt då andelen fackanslutna i Sverige nådde sin dittills högsta nivå, vilket inträffade just ca 1986/87. Därmed blir det möjligt att närmare studera de efter svenska förhållanden ovanligt kraftiga svängningar som sedan dess kännetecknat fackanslutningen. En begränsning hos AKU är dock att en uppdelning på arbetare och tjänstemän inte låter sig göras före 1990, till skillnad från i ULF (*Undersökningar av levnadsförhållanden*).¹ ULF lider dock av flera andra allvarliga begränsningar: dels hamnar huvuddelen av de som arbetar kort deltid (mindre än 16 timmar per vecka) utanför indelningen i arbetare och tjänstemän, dels är *urvalets storlek* i ULF betydligt mindre än i AKU. Medan ULF för t ex tvåårsperioderna 1980/81 och 1986/87 omfattar mindre än 4 000 löntagare ställdes frågan om fackligt medlemskap i AKU under 1987² till ca 16 000 löntagare (av totalt ca 126 000 intervjuade), 1988-90 årligen till ca 18 000 (av drygt 144 000) samt 1991 till ca 17 000 (av totalt 136.000). Från och med 1992 tillfrågas samtliga löntagare som ingår i AKU om facklig tillhörighet *varje kvartal* (tidigare endast vart åttonde), varför urvalsstorleken ökat betydligt. Före 1992 berördes frågan om fackmedlemskap i endast 1/8 av alla intervjuer som årligen företogs; liksom idag genomfördes intervjuer varje månad, varvid den enskilde individen intervjuades var tredje månad (dvs en gång per kvartal) under en tvåårsperiod, men till skillnad från idag ställdes frågan om fackmedlemskapet endast vid det allra första intervjutillfället, dvs vid en av de åtta intervjuer som genomförs innan individen utgår ur undersökningen och ersätts med någon annan (vilket sker kontinuerligt, med 1/8 per kvartal). Löntagarurvalet 1992 omfattar inte mindre än ca 131 000 personer (om varje individ och intervjutillfälle räknas som en person), år 1993: 125 000; år 1994: 121 000; år 1995: 123 000; år 1996: 116 000; samt år 1997 och 1998 båda ca 114 000. I strikt mening rör det sig dock inte om så många individer per år i och med att 5/11 av alla som intervjuas under ett år deltar vid fyra tillfällen (under året ifråga) samt vardera 2/11 vid tre, två resp. ett tillfälle, vilket för 1998 innebär ca 39 000 deltagande individer inom kategorin *anställda*.³

För hela perioden 1987-98 innefattar körningarna av AKU löntagare i åldern 16-64 år. Endast *sysselsatta* löntagare ingår, men å andra sidan inkluderar såväl hel- som deltidanställda. Fr o m 1993 görs AKU-körningar som också inkluderar arbetslösa löntagare, dock endast arbetslösa som tidigare varit sysselsatta, nedan redovisade i tabell 1:14.

I tabellerna 1:8-10 används en näringsgrensindelning där gruppen *Industri mm* innehåller tre undergrupper: (1) jordbruk, skogsbruk, fiske (= avdelning A-B i SNI 92⁴), (2) industri inkl. mineralutvinning och el/gas-produktion (= avd. C-E), samt (3) byggnadsverksamhet (= avd. F). Verksamheter i såväl privat som offentlig regi inkluderas. Privatanställda utanför dessa branscher återfinns i gruppen *Privat service*, som inte bara inkluderar privatanställda inom parti- och detaljhandel, hotell & restauranger, transporter med stödtjänster, finansiell verksamhet, fastighets- och uthyrningsverksamheter, företagstjänster mm (avd. G-K), utan också privatanställda inom bl a hälso- och sjukvård, dvs *privatanställda* inom samtliga avdelningar G-Q i SNI 92. Gruppen *Offentlig service* rymmer på motsvarande sätt *offentliganställda* inom hela detta fält (avd. G-Q) även om tyngdpunkten ligger på verksamheter som av tradition huvudsakligen bedrivs i offentlig regi, såsom utbildning, hälso- och sjukvård samt naturligtvis offentlig förvaltning, försvar och obligatorisk socialförsäkring. Det bör observeras att gränslinjen mellan offentlig och privat sektor ingalunda är statisk. Inte minst inom transport- och kommunikationsgruppen har det privata inslaget ökat genom bolagiseringar av statliga affärsverk som Postverket och Televerket. I detta sammanhang räknas även statligt *ägda* bolag som "privata" - jämför det statliga gruvbolaget LKAB som alltid betecknats som en del av näringslivet.

Genom bolagiseringar av offentlig verksamhet har ett betydande antal anställda sedan slutet av 1980-talet överförts från offentlig till privat sektor.⁵ Det gäller 4 800 anställda vid Förenade Fabriksverken (FFV) 1/1 1991, 7 600 vid Vattenfall 1/1 1992 (vartill kommer 750 som berördes av bolagisering 1/1 1989), 3 800 vid Domänverket 1/7 1992, 26 700 vid Televerket 1/7 1993 (utöver 2 000 när Respons AB bildades våren 1993, ca 1 000 då Rundradion inom Televerket Radio lämnade Televerket för att bli Teracom AB 1/7 1992, 1 760 vid tillkomsten av Televerket Data AB och MegaCom hösten 1991, samt 3 200 vid televerkstäderna TELI 1/1 1987), 5 000 inom AMU-gruppen 1/7 1993, 500 vid Statens Provningsanstalt 1/7 1993, ca 1 000 när delar av Byggnadsstyrelsen 1/10 1993 omvandlades till Vasakronan AB och Akademiska hus AB samt 48 000 vid Postverket 1/7 1994. Längre tillbaka i tiden ligger bolagiseringen 1986 av DAFA (Datamaskincentralen för administrativa ändamål) som berörde 460 anställda. SJ är fortfarande ett statligt verk, men under åren 1990-92 skedde bolagiseringar som berörde sammanlagt 7 100 anställda (varav 1 100 vid SJ:s resebyråer 1/1 1990, 4 100 vid SJ:s busstrafik 1/11 1990, samt 1 900 vid SJ:s underhållsverkstäder 1/4 1992). Sammanlagt omfattar de ovan nämnda bolagiseringarna ca 114 000 anställda, vilket var en bidragande orsak till att antalet statsanställda sjönk från 406 000 1987 till 220 000 1998 (se tabell 1:4 nedan). Därtill kommer privatiseringar av kommunal verksamhet, såsom S:t Görans sjukhus i Stockholm 1/1 1994 då 3 000 anställda lämnade den offentliga sektorn. Kommunala bolag räknas, i likhet med statliga, av SCB som tillhöriga näringslivet och de anställda följaktligen som privatanställda. Detsamma gäller stiftelser som t ex Samhällsföretag som efter bolagisering

blev Samhall AB, vilket således inte påverkade de anställdas sektorsplacering. När Chalmers tekniska högskola i Göteborg och Högskolan i Jönköping 1/7 1994 ombildades till stiftelser skedde däremot en överföring av 2 800 anställda från offentlig till privat sektor.

Uppdelningen av löntagarna på arbetare och tjänstemän följer den i Sverige gängse, relativt breda avgränsningen av arbetargruppen (se t ex *Socioekonomisk indelning (SEI)* Meddelanden i samordningsfrågor 1982:4 SCB Stockholm). Till skillnad från i Danmark, Finland och Norge klassificeras i Sverige lägre sjukvårdspersonal (bl a undersköterskor), dagbarnvårdare och affärsbiträden som *arbetare* medan man i övriga nordiska länder räknar dem som *tjänstemän*.⁶ Detta illustrerar att kategorierna arbetare och tjänstemän inte en gång för alla är givna, utan istället en produkt av den socio-kulturella utvecklingen i resp. land. Här kan även det fackliga organisationsmönstrets framväxt spela en viss roll för klassificeringen av grupper som befinner sig i gränstrakterna mellan arbetarna och tjänstemännen.⁷

I tabell 1:10 förekommer en regional indelning i Storstockholm, Storstad och Övriga landet, vilken baseras på s k H-regioner (homogenitets-regioner). Med *Storstockholm* (H1 Stockholm) avses Stockholm/Södertäljes A-region, dvs Botkyrka, Danderyd, Ekerö, Haninge, Huddinge, Järfälla, Lidingö, Nacka, Nynäshamn, Salem, Sigtuna, Sollentuna, Solna, Stockholm, Sundbyberg, Södertälje, Tyresö, Täby, Upplands-Bro, Upplands-Väsby, Vallentuna, Vaxholm, Värmdö och Österåker, alla i Stockholms län. Kategorin *Storstad* innefattar förutom Storstockholm även Storgöteborg (H8 Göteborg) samt Stormalmö (H9 Malmö). Med Storgöteborg eller Göteborgs A-region avses Kungsbacka i Hallands län samt Ale, Alingsås, Göteborg, Härryda, Kungälv, Lerum, Mölndal, Partille, Stenungsund, Tjörn, Vårgårda och Öckerö, samtliga i Västra Götalands län. Stormalmö innefattar Malmö/Lund/Trelleborgs A-region, dvs Burlöv, Kävlinge, Lomma, Lund, Malmö, Staffanstorps, Svedala, Trelleborg och Vellinge, alla i Skåne län. Kategorin *Övriga landet* utgörs av alla regioner som inte tillhör gruppen Storstad.

Den här redovisade specialkörningen av AKU avser *årsmedeltalet* anställda (= sysselsatta löntagare, vartill kommer antalet fackmedlemmar och den fackliga organisationsgraden), vilket kan avvika något från motsvarigheten i *AKU Grundtabeller: Årsmedeltalet*. I likhet med i den *Röda serien* av denna publikation för åren 1987-95 (samtliga justerade 1996) har hänsyn tagits till den förändring av AKU som genomfördes 1993 då en förändring skedde i beräkningen av bortfalllets sammansättning. I föreliggande körning har åren 1987-92 justerats för att nå full jämförbarhet med 1993-98. De små avvikelser som ändå förekommer beror på att ett stort antal variabler kombinerats i denna körning (varvid avrundningar gjorts i flera steg). Den här gjorda AKU-körningen utgör en modifiering av SCB:s s k *Tilläggsstabeller* 136A-C, 137A-C och 138A-C, varvid flera variabler tillkommit (bl a fast/tidsbegränsat anställda, födda i Sverige/utomlands). Genomgående är antalet anställda något lägre än i Grundtabellerna; som mest rör det sig om 14 300 personer (1998), men det är å andra sidan endast en liten bråkdel av totala antalet

anställda samma år, enligt Grundtabellerna 3 557 700. Nedan följer en jämförelse av antalet anställda (angivna i 100-tal) i denna körning resp. i Grundtabellerna för män, kvinnor och båda könen:

AKU anställda 100-tal. Jämförelse mellan specialkörning AKU och grundtabeller AKU. Anställda 100-tal (årsmedeltal)	1987	1988	1989	1990	1991	1992	1993	1994	1995	1996	1997	1998
MÄN												
DK	19469	19778	20081	20262	19757	18490	17064	16974	17357	17353	17261	17629
GT	19501	19818	20122	20327	19828	18552	17107	17008	17370	17370	17288	17704
diff*	-32	-40	-41	-65	-71	-62	-43	-34	-13	-17	-27	-75
KVINNOR												
DK	19572	19885	20114	20358	20062	19342	18218	17890	18016	17907	17678	17805
GT	19605	19920	20145	20408	20114	19396	18248	17903	18028	17921	17702	17873
diff*	-33	-35	-31	-50	-52	-54	-30	-13	-12	-14	-24	-68
BÅDA KÖNEN												
DK	39041	39663	40195	40620	39819	37832	35281	34864	35373	35260	34939	35434
GT	39106	39738	40267	40735	39942	37948	35355	34911	35398	35291	34990	35577
diff*	-65	-75	-72	-115	-123	-116	-74	-47	-25	-31	-51	-143

DK = denna körning, GT = Grundtabeller

* differens mellan denna körning (modifierade Tilläggsstabell 136) och AKU Grundtabeller.

I tabellerna 1:1-14 nedan redovisas antalet fackmedlemmar och sysselsatta (alternativt arbetslösa) samt den fackliga organisationsgraden för olika löntagargrupper. Tabellerna 1:15-17 och 1:20-22 innehåller av utrymmesskäl endast uppgifter om andelen fackligt anslutna, men med en extra kolumn för organisationsgradens förändringar, medan tabellerna 1:18-19 och 1:23-25 redovisar löntagarnas fördelning efter ett antal variabler. Ytterligare data om organisationsgradens förändringar m m återfinns i kapitlet ovan 'Facklig organisering och arbetsmarknad: marginalisering av ungdomar och invandrare?'. En del av AKU-körningarna (främst rörande invandrare) har finansierats av *Humanistisk-samhällsvetenskapliga forskningsrådet* (projektet 'Facklig anslutning i Europa'), medan *Arbetslivsinstitutet* bekostat övriga datakörningar.

Anders Kjellberg

Noter

1. En på ULF baserad studie är *Facklig anslutning och aktivitet 1980-1989* Rapport 75 (utarbetad av Lars Persson) Levnadsförhållanden, SCB Stockholm 1992, medan AKU använts i *Facklig anslutning. En studie utifrån de svenska arbetskraftsundersökningarna 1987-1991* (utarbetad av Mats Larsson), Information om arbetsmarknaden 1992:1 SCB Stockholm December 1991. Såväl ULF som AKU ligger till grund för Anders Kjellberg *Fackliga organisationer och medlemmar i dagens Sverige* Arkiv förlag Lund 1997.
2. Från 1:a kvartalet 1987 tillämpades den nya intervjumetod som introducerats föregående år även för den hälft av de intervjuade som inte gått över till denna tidigare, men det påverkade inte vilka som intervjuades eller principen om 1/8 rotation varje kvartal.
3. Av de intervjuade 1998 deltog 2/11 vid endast ett intervjutillfälle (dels de som kom in i AKU 2:a kv 1996 och som efter intervjun 1:a kv 1998 utgick, dels de som kom in i AKU 4:e kv 1998), likaså deltog 2/11 i två intervjuer (de som kom in i AKU 3:e kv 1996 och som utgick efter 2:a kv 1998 samt de som kom med 3:e kv 1998), ytterligare 2/11 deltog i tre intervjuer (de som kom med 4:e kv 1996 och som lämnade AKU efter 3:e kv 1998 samt de som kom med i AKU 2:a kv 1998), medan 5/11 av de 1998 intervjuade personerna deltog vid fyra intervjutillfällen 1998 (de som kom med 1:a, 2:a, 3:e och 4:e kv 1997 samt 1:a kv 1998). Med 114.000 intervjutillfällen med anställda 1998 blir ekvationen $2/11 \text{ av } x \text{ gånger } 1 + 2/11 \text{ av } x \text{ ggr } 2 + 2/11 \text{ av } x \text{ ggr } 3 + 5/11 \text{ av } x \text{ ggr } 4 = 114.000$; $x = 39.188$ (anställda fysiska personer intervjuade 1998).
4. Se SNI 92. *Standard för svensk näringsgrensindelning 1992* Meddelanden i samordningsfrågor 1992:6 SCB Stockholm.
5. Källor: *Löner och sysselsättning inom offentlig sektor. Del 1 statsanställda* 1989, 1990, 1991 och 1992, *Statistiska meddelanden. Serie Am*, brev 12/8 1999 från Per Spendrup Telia AB resp. 12/8 1999 från Dan Setterwall AssiDomän AB, samt uppgifter från Almega-förbundet Alliansen och Bert Björkling på Ericsson Radio i Nynäshamn.
6. *Nordisk socioekonomisk indelning (Nord-SEI)* Nordisk statistisk sekretariat Tekniske rapporter 51, Köpenhamn 1990 s 15. Nord-SEI följer i detta avseende den svenska indelningen.
7. Angående de olikartade ursprung hos de handelsanställdas fackliga organisationer i Norge och Sverige se Anders Kjellberg "Fagorganisering i Norge og Sverige i et internasjonalt perspektiv" *Arbeiderhistorie 1999* Årbok for Arbeiderbevegelsens Arkiv og Bibliotek, Oslo 1999.

Tabell 1.1. Antal fackmedlemmar och anställda (100-tal) samt facklig organisationsgrad efter sektor och kön.

	1987	1988	1989	1990	1991	1992	1993	1994	1995	1996	1997	1998
MÄN												
<i>Privatanst</i>												
fackm	11389	11455	11628	11583	11192	10724	9940	10257	10673	10625	10534	10703
anst	14419	14799	15227	15411	14901	13808	12739	13078	13621	13716	13727	14058
orggr	79.0	77.4	76.4	75.2	75.1	77.7	78.0	78.4	78.4	77.5	76.7	76.1
<i>Off anst</i>												
fackm	4596	4521	4378	4363	4359	4253	3961	3562	3399	3309	3210	3215
anst	5050	4979	4854	4851	4856	4682	4325	3896	3736	3637	3534	3570
orggr	91.0	90.8	90.2	89.9	89.8	90.8	91.6	91.4	91.0	91.0	90.8	90.0
<i>Totalt</i>												
fackm	15985	15976	16005	15946	15551	14976	13902	13820	14072	13934	13744	13918
anst	19469	19778	20081	20262	19757	18490	17064	16974	17357	17353	17261	17629
orggr	82.1	80.8	79.7	78.7	78.7	81.0	81.5	81.4	81.1	80.3	79.6	78.9
KVINNOR												
<i>Privatanst</i>												
fackm	6046	6146	6193	6115	5946	5988	5700	5950	6044	6083	6131	6089
anst	8348	8550	8672	8723	8549	8122	7571	7872	8075	8164	8273	8334
orggr	72.4	71.9	71.4	70.1	69.6	73.7	75.3	75.6	74.9	74.5	74.1	73.1
<i>Off anst</i>												
fackm	10148	10182	10234	10453	10384	10412	9995	9431	9299	9162	8850	8800
anst	11224	11335	11442	11635	11513	11220	10647	10018	9941	9743	9405	9471
orggr	90.4	89.8	89.4	89.8	90.2	92.8	93.9	94.1	93.5	94.0	94.1	92.9
<i>Totalt</i>												
fackm	16194	16328	16427	16568	16330	16400	15695	15381	15343	15245	14981	14889
anst	19572	19885	20114	20358	20062	19342	18218	17890	18016	17907	17678	17805
orggr	82.7	82.1	81.7	81.4	81.4	84.8	86.2	86.0	85.2	85.1	84.7	83.6
BÅDA KÖNEN												
<i>Privatanst</i>												
fackm	17435	17601	17821	17698	17137	16712	15640	16207	16717	16708	16665	16792
anst	22767	23349	23899	24134	23450	21930	20310	20950	21696	21880	22000	22392
orggr	76.6	75.4	74.6	73.3	73.1	76.2	77.0	77.4	77.1	76.4	75.7	75.0
<i>Off anst</i>												
fackm	14744	14703	14612	14816	14743	14664	13956	12994	12697	12471	12060	12015
anst	16274	16314	16296	16486	16369	15903	14972	13914	13677	13380	12939	13041
orggr	90.6	90.1	89.7	89.9	90.1	92.2	93.2	93.4	92.8	93.2	93.2	92.1
<i>Totalt</i>												
fackm	32179	32304	32433	32514	31880	31376	29597	29201	29415	29179	28725	28806
anst	39041	39663	40195	40620	39819	37832	35281	34864	35373	35260	34939	35434
orggr	82.4	81.4	80.7	80.0	79.9	82.9	83.9	83.8	83.2	82.8	82.2	81.3

Anm: Fackm = antal fackmedlemmar (100-tal), anst = antal anställda (= sysselsatta löntagare, 100-tal), orggr = facklig organisationsgrad (procent)

Tabell 1:2. Antal fackmedlemmar och anställda (100-tal) samt facklig organisationsgrad för arbetare efter sektor och kön.

	1990	1991	1992	1993	1994	1995	1996	1997	1998
ARBETARE									
MÄN									
<i>Privatanst</i>									
fackm	7340	6995	6537	6007	6155	6393	6353	6306	6464
anst	9263	8876	7997	7302	7526	7775	7746	7736	8016
orggr	79.2	78.8	81.7	82.3	81.8	82.2	82.0	81.5	80.6
<i>Off anst</i>									
fackm	1415	1399	1361	1219	988	864	813	839	880
anst	1656	1642	1548	1340	1085	978	925	945	996
orggr	85.5	85.2	87.9	91.0	91.1	88.3	88.0	88.8	88.4
<i>Totalt</i>									
fackm	8755	8395	7898	7226	7143	7258	7166	7145	7343
anst	10918	10518	9544	8642	8611	8754	8671	8681	9012
orggr	80.2	79.8	82.7	83.6	83.0	82.9	82.6	82.3	81.5
KVINNOR									
<i>Privatanst</i>									
fackm	2905	2718	2693	2533	2642	2703	2717	2729	2711
anst	4037	3882	3643	3333	3453	3572	3569	3581	3622
orggr	70.2	70.0	73.9	76.0	76.5	75.7	76.1	76.2	74.8
<i>Off anst</i>									
fackm	5030	4959	5032	4763	4382	4236	4094	3834	3792
anst	5851	5717	5527	5139	4709	4590	4395	4125	4152
orggr	86.0	86.7	91.0	92.7	93.1	92.3	93.2	92.9	91.3
<i>Totalt</i>									
fackm	7935	7677	7725	7296	7024	6939	6811	6562	6504
anst	9889	9599	9170	8472	8162	8161	7964	7706	7774
orggr	80.2	80.0	84.2	86.1	86.1	85.0	85.5	85.2	83.7
BÅDA KÖNEN									
<i>Privatanst</i>									
fackm	10245	9713	9230	8540	8797	9097	9070	9034	9175
anst	13300	12758	11640	10635	10979	11347	11314	11317	11638
orggr	77.0	76.1	79.3	80.3	80.1	80.2	80.2	79.8	78.8
<i>Off anst</i>									
fackm	6445	6358	6393	5983	5370	5100	4907	4673	4672
anst	7507	7360	7075	6479	5793	5568	5320	5070	5148
orggr	85.6	86.4	90.4	92.3	92.7	91.6	92.2	92.2	90.8
<i>Totalt</i>									
fackm	16690	16072	15623	14522	14167	14197	13977	13707	13847
anst	20807	20117	18714	17114	16772	16915	16634	16387	16786
orggr	80.2	79.9	83.5	84.9	84.5	83.9	84.0	83.6	82.5

Anm. Fackm = antal fackmedlemmar (100-tal), anst = antal anställda (= sysselsatta löntagare, 100-tal), orggr = facklig organisationsgrad (procent)

Tabell 1:3. Antal fackmedlemmar och anställda (100-tal) samt facklig organisationsgrad för tjänstemän efter sektor och kön.

	1990	1991	1992	1993	1994	1995	1996	1997	1998
TJÄNSTEMÄN									
MÄN									
<i>Privatanst</i>									
fackm	4243	4196	4187	3933	4102	4280	4272	4228	4239
anst	6148	6025	5811	5437	5552	5846	5970	5991	6042
orggr	69.0	69.6	72.1	72.3	73.9	73.2	71.6	70.6	70.2
<i>Off anst</i>									
fackm	2948	2960	2892	2742	2575	2534	2496	2371	2335
anst	3195	3214	3135	2985	2811	2758	2712	2589	2574
orggr	92.3	92.1	92.2	91.9	91.6	91.9	92.0	91.6	90.7
<i>Totalt</i>									
fackm	7191	7156	7078	6675	6677	6814	6768	6600	6574
anst	9344	9239	8945	8422	8363	8603	8682	8580	8617
orggr	77.0	77.5	79.1	79.3	79.8	79.2	78.0	76.9	76.3
KVINNOR									
<i>Privatanst</i>									
fackm	3210	3228	3296	3167	3308	3341	3366	3402	3377
anst	4686	4667	4479	4238	4418	4503	4596	4692	4712
orggr	68.5	69.2	73.6	74.7	74.9	74.2	73.2	72.5	71.7
<i>Off anst</i>									
fackm	5423	5425	5380	5232	5049	5063	5068	5016	5008
anst	5784	5796	5693	5507	5310	5352	5348	5280	5319
orggr	93.8	93.6	94.5	95.0	95.1	94.6	94.8	95.0	94.2
<i>Totalt</i>									
fackm	8633	8652	8675	8399	8357	8403	8434	8418	8385
anst	10469	10462	10172	9745	9728	9855	9944	9972	10031
orggr	82.5	82.7	85.3	86.2	85.9	85.3	84.8	84.4	83.6
BÅDA KÖNEN									
<i>Privatanst</i>									
fackm	7453	7424	7482	7101	7410	7621	7638	7630	7617
anst	10834	10692	10290	9675	9971	10349	10566	10683	10754
orggr	68.8	69.4	72.7	73.4	74.3	73.6	72.3	71.4	70.8
<i>Off anst</i>									
fackm	8371	8385	8271	7974	7624	7597	7564	7387	7343
anst	8979	9010	8828	8492	8121	8109	8060	7869	7893
orggr	93.2	93.1	93.7	93.9	93.9	93.7	93.8	93.9	93.0
<i>Totalt</i>									
fackm	15824	15808	15753	15074	15034	15218	15202	15018	14959
anst	19813	19702	19118	18167	18092	18458	18626	18552	18648
orggr	79.9	80.2	82.4	83.0	83.1	82.4	81.6	80.9	80.2

Anm. Fackm = antal fackmedlemmar (100-tal), anst = antal anställda (= sysselsatta löntagare, 100-tal), orggr = facklig organisationsgrad (procent)

Tabell 1.4. Antal fackmedlemmar och anställda (100-tal) samt facklig organisationsgrad för statligt och kommunalt anställda efter kön och arbetare/tjänstemän

	1987	1988	1989	1990	1991	1992	1993	1994	1995	1996	1997	1998
STATSANST												
<i>Män</i>												
fackm	2188	2151	2068	2054	2038	1950	1721	1361	1290	1245	1191	1153
anst	2337	2306	2237	2229	2193	2083	1852	1469	1392	1355	1286	1254
orggr	93.6	93.3	92.4	92.1	93.0	93.6	92.9	92.7	92.7	91.8	92.6	92.0
<i>Kvinnor</i>												
fackm	1582	1506	1509	1569	1544	1489	1282	927	869	843	849	855
anst	1721	1643	1634	1702	1660	1591	1374	984	936	916	934	942
orggr	91.9	91.7	92.3	92.2	93.0	93.6	93.3	94.2	92.8	92.0	90.9	90.8
<i>Båda könen</i>												
fackm	3770	3657	3577	3623	3582	3440	3003	2288	2159	2088	2040	2008
anst	4058	3948	3872	3931	3853	3674	3226	2453	2328	2271	2220	2195
orggr	92.9	92.6	92.4	92.1	93.0	93.6	93.1	93.3	92.7	91.9	91.9	91.5
<i>Arbetare</i>												
fackm				1032	1000	959	790	412	321	286	289	295
anst				1154	1107	1032	842	432	346	309	311	316
orggr				89.4	90.3	92.9	93.8	95.3	92.9	92.6	93.0	93.2
<i>Tjänstemän</i>												
fackm				2591	2583	2480	2213	1876	1873	1802	1750	1713
anst				2778	2746	2642	2384	2021	1982	1963	1909	1879
orggr				93.3	94.1	93.9	92.8	92.8	92.7	91.8	91.7	91.2
KOMMUNALANST												
<i>Män</i>												
fackm	2407	2370	2310	2309	2321	2301	2242	2207	2109	2065	2020	2069
anst	2713	2673	2616	2622	2664	2599	2474	2407	2344	2281	2248	2325
orggr	88.7	88.7	88.3	88.1	87.1	88.6	90.6	90.7	90.0	90.5	89.8	89.0
<i>Kvinnor</i>												
fackm	8566	8676	8725	8884	8840	8922	8712	8503	8430	8319	8001	7971
anst	9503	9693	9808	9933	9853	9629	9272	9033	9005	8827	8471	8556
orggr	90.1	89.5	89.0	89.4	89.7	92.7	94.0	94.1	93.6	94.2	94.4	93.2
<i>Båda könen</i>												
fackm	10973	11046	11035	11194	11161	11224	10955	10710	10539	10384	10020	10040
anst	12216	12365	12424	12554	12516	12228	11747	11466	11349	11108	10719	10881
orggr	89.9	89.3	88.8	89.2	89.2	91.8	93.3	93.4	92.9	93.5	93.5	92.3
<i>Arbetare</i>												
fackm				5414	5358	5434	5193	4958	4779	4622	4383	4389
anst				6353	6252	6043	5637	5361	5222	5011	4759	4845
orggr				85.2	85.7	89.9	92.1	92.5	91.5	92.2	92.1	90.6
<i>Tjänstemän</i>												
fackm				5780	5802	5790	5762	5752	5760	5762	5637	5651
anst				6201	6264	6185	6110	6106	6127	6097	5960	6036
orggr				93.2	92.6	93.6	94.3	94.2	94.0	94.5	94.6	93.6

Anm. se tidigare tabeller

Tabell 1:5. Antal fackmedlemmar och anställda (100-tal) samt facklig organisationsgrad för fast och tidsbegränsat anställda efter sektor resp. kön

	1987	1988	1989	1990	1991	1992	1993	1994	1995	1996	1997	1998
PRIVAT SEKTOR												
<i>Fast anst</i>	16260	16487	16905	16870	16363	15760	14483	14648	15092	15115	14975	15076
fackm	20554	21139	21897	22248	21695	20133	18377	18447	19020	19218	19130	19363
anst	79.1	78.0	77.2	75.8	75.4	78.3	78.8	79.4	79.3	78.7	78.3	77.9
orggr	<i>Tidsbeogr anst</i>											
	1176	1114	915	827	774	951	1157	1559	1625	1593	1690	1716
fackm	2213	2210	2002	1886	1755	1796	1933	2502	2675	2663	2871	3030
anst	53.1	50.4	45.7	43.9	44.1	53.0	59.9	62.3	60.7	59.8	58.9	56.6
orggr	OFFENTLIG SEKTOR											
<i>Fast anst</i>	13035	13021	13051	13339	13280	13022	12278	11214	10862	10722	10300	10109
fackm	13817	13886	13994	14258	14187	13684	12852	11718	11357	11163	10735	10572
anst	94.3	93.8	93.3	93.6	93.6	95.2	95.5	95.7	95.6	96.0	96.0	95.6
orggr	<i>Tidsbeogr anst</i>											
	1709	1682	1561	1478	1463	1643	1678	1780	1835	1750	1760	1905
fackm	2457	2428	2301	2227	2182	2218	2120	2196	2321	2217	2204	2469
anst	69.5	69.3	67.8	66.3	67.0	74.0	79.2	81.1	79.1	78.9	79.9	77.2
orggr	TOTALT											
<i>Fast anst</i>	29294	29508	29956	30209	29644	28782	26761	25862	25954	25837	25275	25185
fackm	34371	35025	35891	36506	35882	33818	31229	30165	30377	30381	29865	29935
anst	85.2	84.2	83.5	82.8	82.6	85.1	85.7	85.7	85.4	85.0	84.6	84.1
orggr	<i>Tidsbeogr anst</i>											
	2885	2796	2476	2305	2237	2594	2835	3339	3460	3342	3450	3621
fackm	4670	4638	4303	4114	3937	4015	4052	4698	4996	4879	5075	5499
anst	61.8	60.3	57.5	56.0	56.8	64.6	70.0	71.1	69.3	68.5	68.0	65.8
orggr	Därav:											
	MÄN											
<i>Fast anst</i>	14813	14929	15178	15190	14780	14022	12794	12407	12646	12614	12397	12500
fackm	17585	17987	18509	18756	18280	16931	15379	14885	15221	15297	15148	15356
anst	84.2	83.0	82.0	81.0	80.9	82.8	83.2	83.4	83.1	82.5	81.8	81.4
orggr	<i>Tidsbeogr anst</i>											
	1171	1048	827	756	770	954	1108	1412	1426	1320	1347	1417
fackm	1884	1791	1572	1506	1477	1559	1685	2089	2136	2055	2113	2273
anst	62.2	58.5	52.6	50.2	52.1	61.2	65.7	67.6	66.8	64.2	63.8	62.3
orggr	KVINNOR											
<i>Fast anst</i>	14481	14580	14778	15019	14864	14760	13967	13454	13309	13223	12878	12685
fackm	16785	17038	17382	17750	17602	16887	15850	15281	15156	15083	14716	14579
anst	86.3	85.6	85.0	84.6	84.4	87.4	88.1	88.0	87.8	87.7	87.5	87.0
orggr	<i>Tidsbeogr anst</i>											
	1713	1748	1649	1549	1466	1640	1728	1927	2034	2022	2102	2204
fackm	2787	2847	2732	2608	2460	2455	2367	2609	2860	2824	2962	3226
anst	61.5	61.4	60.4	59.4	59.6	66.8	73.0	73.8	71.1	71.6	71.0	68.3
orggr												

Tabell 1 :6. Antal fackmedlemmar och anställda (100-tal) samt facklig organisationsgrad efter kön och ålder

	1987	1988	1989	1990	1991	1992	1993	1994	1995	1996	1997	1998
MÄN												
16-29 år												
fackm	3984	3951	3988	3895	3650	3434	2967	2895	2940	2803	2634	2609
anst	5648	5803	5964	6029	5652	4949	4232	4178	4270	4146	4040	4128
orggr	70.5	68.1	66.9	64.6	64.6	69.4	70.1	69.3	68.9	67.6	65.2	63.2
30-44 år												
fackm	6513	6538	6426	6242	5993	5713	5329	5303	5432	5357	5321	5417
anst	7656	7736	7697	7555	7320	6871	6401	6381	6542	6543	6555	6699
orggr	85.1	84.5	83.5	82.6	81.9	83.2	83.3	83.1	83.0	81.9	81.2	80.9
45-64 år												
fackm	5487	5488	5592	5809	5908	5829	5606	5622	5700	5774	5789	5892
anst	6166	6238	6420	6680	6785	6670	6431	6415	6542	6663	6667	6802
orggr	89.0	88.0	87.7	87.0	87.1	87.4	87.2	87.6	87.1	86.7	86.8	86.6
KVINNOR												
16-29 år												
fackm	3987	3951	3890	3807	3649	3594	3219	3069	2915	2707	2534	2428
anst	5553	5683	5779	5760	5514	5007	4363	4193	4172	3924	3718	3750
orggr	71.8	69.5	67.3	66.1	66.2	71.8	73.8	73.2	69.9	69.0	68.2	64.7
30-44 år												
fackm	6699	6711	6715	6648	6432	6426	6085	5914	5907	5889	5781	5759
anst	7662	7712	7710	7672	7441	7216	6817	6648	6666	6657	6603	6684
orggr	87.4	87.0	87.1	86.7	86.4	89.1	89.3	89.0	88.6	88.5	87.5	86.2
45-64 år												
fackm	5508	5666	5822	6113	6249	6380	6390	6397	6521	6650	6666	6702
anst	6357	6491	6624	6927	7106	7119	7038	7050	7178	7326	7358	7371
orggr	86.6	87.3	87.9	88.3	87.9	89.6	90.8	90.7	90.8	90.8	90.6	90.9

OBS fortsättning nästa sida

Tabell 1.6. Fortsättning

	1987	1988	1989	1990	1991	1992	1993	1994	1995	1996	1997	1998
BÅDA												
KÖNEN												
16-24 år												
fackm	4126	4105	4075	3839	3486	3218	2550	2365	2311	2104	1948	1865
anst	6581	6791	6952	6815	6185	5176	4084	3939	4005	3779	3651	3768
orggr	62.7	60.4	58.6	56.3	56.4	62.2	62.4	60.0	57.7	55.7	53.4	49.5
25-29 år												
fackm	3845	3797	3803	3864	3813	3810	3636	3600	3544	3405	3220	3173
anst	4620	4695	4791	4971	4981	4780	4510	4433	4437	4291	4106	4110
orggr	83.2	80.9	79.4	77.7	76.6	79.7	80.6	81.2	79.9	79.4	78.4	77.2
Summa 16-29 år												
fackm	7972	7902	7878	7702	7299	7028	6186	5965	5855	5509	5168	5038
anst	11201	11487	11743	11786	11166	9956	8594	8371	8442	8070	7757	7878
orggr	71.2	68.8	67.1	65.4	65.4	70.6	72.0	71.3	69.4	68.3	66.6	63.9
30-44 år												
fackm	13212	13249	13141	12890	12425	12140	11414	11217	11339	11246	11102	11175
anst	15318	15448	15407	15227	14761	14087	13218	13028	13208	13201	13158	13383
orggr	86.3	85.8	85.3	84.7	84.2	86.2	86.3	86.1	85.8	85.2	84.4	83.5
45-64 år												
fackm	10995	11153	11414	11922	12156	12209	11997	12019	12211	12423	12455	12593
anst	12522	12728	13044	13607	13891	13790	13469	13464	13723	13989	14024	14173
orggr	87.8	87.6	87.5	87.6	87.5	88.5	89.1	89.3	89.1	88.8	88.8	88.9

Tabell 1:7. Antal fackmedlemmar och anställda (100-tal) samt facklig organisationsgrad efter sektor och ålder

	1987	1988	1989	1990	1991	1992	1993	1994	1995	1996	1997	1998
PRIVAT SEKTOR												
16-24 år												
fackm	2765	2793	2851	2690	2376	2110	1695	1635	1674	1571	1509	1422
anst	4634	4870	5078	5008	4451	3637	2959	2978	3072	2977	2955	3017
orggr	59.7	57.3	56.1	53.7	53.4	58.0	57.3	54.9	54.5	52.8	51.0	47.1
25-29 år												
fackm	2126	2179	2247	2334	2319	2317	2209	2312	2357	2307	2215	2198
anst	2749	2904	3042	3236	3279	3121	2942	3026	3126	3080	2995	3001
orggr	77.3	75.0	73.8	72.1	70.7	74.2	75.1	76.4	75.4	74.9	74.0	73.3
Summa 16-29 år												
fackm	4891	4971	5097	5024	4694	4427	3904	3947	4030	3878	3724	3621
anst	7383	7774	8120	8244	7730	6578	5901	6004	6199	6057	5951	6018
orggr	66.2	63.9	62.8	60.9	60.7	65.5	66.1	65.7	65.0	64.0	62.6	60.2
30-44 år												
fackm	6729	6800	6801	6586	6242	6084	5743	5950	6219	6300	6389	6579
anst	8386	8538	8580	8448	8115	7692	7222	7474	7815	7991	8191	8480
orggr	80.2	79.6	79.3	78.0	76.9	79.1	79.5	79.6	79.6	78.8	78.0	77.6
45-64 år												
fackm	5815	5830	5923	6088	6201	6201	5994	6311	6468	6530	6552	6592
anst	6998	7037	7199	7442	7605	7480	7187	7472	7682	7833	7858	7895
orggr	83.1	82.9	82.3	81.8	81.5	82.9	83.4	84.5	84.2	83.4	83.4	83.5

OBS fortsättning nästa sida

Tabell 1:7. Fortsättning

	1987	1988	1989	1990	1991	1992	1993	1994	1995	1996	1997	1998
OFFENTLIG SEKTOR												
16-24 år												
fackm	1361	1312	1225	1149	1111	1108	856	730	638	533	440	443
anst	1946	1921	1874	1806	1735	1539	1125	960	932	802	695	751
orggr	69.9	68.3	65.4	63.6	64.0	72.0	76.1	76.0	68.4	66.5	63.2	58.9
25-29 år												
fackm	1719	1619	1556	1530	1495	1493	1427	1288	1187	1098	1005	974
anst	1871	1791	1749	1736	1702	1659	1568	1407	1310	1211	1111	1109
orggr	91.9	90.3	89.0	88.1	87.8	90.0	91.0	91.6	90.6	90.7	90.4	87.9
Summa 16-29 år												
fackm	3080	2931	2781	2679	2605	2601	2282	2018	1824	1631	1444	1417
anst	3818	3712	3623	3542	3437	3198	2693	2367	2243	2013	1806	1860
orggr	80.7	78.9	76.8	75.6	75.8	81.3	84.8	85.3	81.3	81.0	80.0	76.2
30-44 år												
fackm	6483	6449	6339	6304	6182	6055	5671	5267	5120	4946	4713	4596
anst	6932	6910	6827	6779	6646	6395	5997	5555	5393	5210	4967	4903
orggr	93.5	93.3	92.9	93.0	93.0	94.7	94.6	94.8	94.9	94.9	94.9	93.8
45-64 år												
fackm	5180	5223	5491	5833	5955	6008	6003	5708	5753	5894	5903	6001
anst	5525	5692	5846	6165	6286	6310	6282	5992	6041	6156	6166	6278
orggr	93.8	93.5	93.9	94.6	94.7	95.2	95.6	95.3	95.2	95.7	95.7	95.6

Tabell 1.8. Antal fackmedlemmar och anställda (100-tal) samt facklig organisationsgrad för arbetare och tjänstemän resp. män och kvinnor efter födelseland

	1991	1992	1993	1994	1995	1996	1997	1998
ARBETARE								
<i>Utlandsfödda</i>								
fackm	1806	1776	1536	1377	1380	1401	1424	1444
anst	2215	2077	1779	1608	1619	1645	1684	1736
orggr	81.5	85.5	86.3	85.6	85.3	85.2	84.6	83.2
<i>Födda i Sverige</i>								
fackm	14013	13847	12987	12790	12812	12577	12283	12400
anst	17566	16638	15336	15164	15290	14990	14704	15046
orggr	79.8	83.2	84.7	84.3	83.8	83.9	83.5	82.4
TJÄNSTEMÄN								
<i>Utlandsfödda</i>								
fackm	1066	1019	988	982	968	981	981	982
anst	1398	1283	1218	1206	1182	1234	1252	1283
orggr	76.2	79.4	81.1	81.4	81.9	79.5	78.4	76.5
<i>Födda i Sverige</i>								
fackm	14512	14735	14086	14052	14238	14221	14036	13973
anst	18001	17835	16949	16886	17263	17392	17300	17358
orggr	80.6	82.6	83.1	83.2	82.5	81.8	81.1	80.5
TOTALT								
<i>Utlandsfödda</i>								
fackm	2872	2795	2524	2359	2348	2382	2406	2426
anst	3613	3360	2997	2814	2801	2879	2935	3019
orggr	79.5	83.2	84.2	83.8	83.8	82.7	82.0	80.4
<i>Födda i Sverige</i>								
fackm	28526	28581	27073	26842	27050	26798	26319	26373
anst	35567	34473	32285	32050	32552	32381	32004	32404
orggr	80.2	82.9	83.9	83.8	83.1	82.8	82.2	81.4

OBS fortsättning nästa sida

Tabell 1:8. Fortsättning

	1991	1992	1993	1994	1995	1996	1997	1998
Varav:								
MÄN								
<i>Utländsfödda</i>								
fackm	1356	1318	1180	1086	1074	1074	1093	1113
anst	1713	1606	1432	1327	1316	1343	1369	1433
orggr	79.1	82.1	82.4	81.8	81.8	80.0	79.8	77.7
<i>Födda i Sverige</i>								
fackm	13949	13659	12722	12734	12983	12860	12652	12801
anst	17718	16884	15632	15647	16023	16010	15892	16188
orggr	78.7	80.9	81.4	81.4	81.0	80.3	79.6	79.1
KVINNOR								
<i>Utländsfödda</i>								
fackm	1516	1477	1344	1273	1275	1308	1313	1313
anst	1899	1754	1565	1487	1485	1536	1566	1586
orggr	79.8	84.2	85.9	85.6	85.8	85.1	83.8	82.8
<i>Födda i Sverige</i>								
fackm	14576	14923	14351	14108	14067	13937	12652	13573
anst	17849	17588	16653	16403	16529	16371	16112	16216
orggr	81.7	84.8	86.2	86.0	85.1	85.1	84.8	83.7

Tabell 1:9. Antal fackmedlemmar och anställda (100-tal) samt facklig organisationsgrad efter näringsgrupp och kön

	1987	1988	1989	1990	1991	1992	1993	1994	1995	1996	1997	1998
(1) MÄN												
IND MM												
fackm	8282	8369	8380	8379	7968	7194	6485	6404	6650	6568	6395	6425
anst	9581	9638	9707	9748	9270	8240	7427	7294	7589	7543	7363	7429
orggr	87.5	86.8	86.3	86.0	85.9	87.3	87.3	87.8	87.6	87.1	86.8	86.5
PRIV SERVICE												
fackm	3716	3755	3877	3833	3786	3969	3865	4226	4382	4410	4440	4565
anst	5578	5853	6184	6317	6207	6026	5734	6173	6411	6540	6679	6929
orggr	66.6	64.2	62.7	60.7	61.0	65.9	67.4	68.5	68.3	67.4	66.5	65.9
OFF SERVICE												
fackm	3882	3841	3738	3718	3789	3803	3547	3197	3039	2956	2904	2923
anst	4304	4267	4175	4171	4254	4208	3896	3517	3356	3268	3211	3263
orggr	90.2	90.0	89.5	89.2	89.1	90.4	91.0	90.9	90.6	90.5	90.5	89.6
(2) KVINNOR												
IND MM												
fackm	2515	2529	2556	2489	2298	2126	1931	1842	1887	1890	1837	1850
anst	3030	3035	3108	3044	2817	2519	2269	2188	2243	2253	2242	2246
orggr	83.0	83.3	82.2	81.7	81.6	84.4	85.1	84.2	84.1	83.9	82.0	82.4
PRIV SERVICE												
fackm	3681	3738	3754	3742	3743	3934	3838	4166	4222	4257	4349	4296
anst	5488	5662	5697	5807	5833	5674	5368	5747	5904	5979	6093	6151
orggr	67.1	66.1	65.9	64.4	64.2	69.3	71.5	72.5	71.5	71.2	71.4	69.8
OFF SERVICE												
fackm	9998	10055	10115	10335	10287	10335	9923	9371	9234	9097	8789	8738
anst	11051	11192	11303	11501	11407	11139	10571	9952	9868	9674	9337	9403
orggr	90.5	89.8	89.5	89.9	90.2	92.8	93.9	94.2	93.6	94.0	94.1	92.9
(3) BÅDA KÖNEN												
IND MM												
fackm	10897	10899	10936	10868	10265	9321	8415	8246	8537	8458	8232	8274
anst	12611	12674	12814	12793	12095	10759	9696	9482	9831	9796	9605	9675
orggr	86.4	86.0	85.3	85.0	84.9	86.6	86.8	87.0	86.8	86.3	85.7	85.5

OBS fortsättning nästa sida

Tabell 1.9. Fortsättning

	1987	1988	1989	1990	1991	1992	1993	1994	1995	1996	1997	1998
därav:												
<i>Jordbruk mm*</i>												
fackm	418	445	411	405	365	350	331	336	317	281	245	229
anst	623	649	609	595	566	531	497	486	435	393	372	350
orggr	67.1	68.5	67.6	68.1	64.5	65.9	66.5	69.1	72.8	71.5	65.8	65.6
<i>Industri**</i>												
fackm	8417	8428	8392	8126	7584	7004	6433	6369	6643	6630	6540	6537
anst	9567	9624	9719	9468	8808	7935	7288	7212	7568	7633	7558	7594
orggr	88.0	87.6	86.4	85.8	86.1	88.3	88.3	88.3	87.8	86.9	86.5	86.1
<i>Byggnads</i>												
fackm	2063	2026	2132	2336	2316	1967	1652	1542	1577	1546	1447	1508
anst	2421	2401	2487	2730	2722	2293	1910	1785	1828	1770	1675	1731
orggr	85.2	84.4	85.7	85.6	85.1	85.8	86.5	86.4	86.3	87.4	86.3	87.1
<i>PRIV SERVICE</i>												
fackm	7397	7494	7630	7575	7529	7903	7702	8392	8604	8667	8789	8861
anst	11065	11506	11881	12124	12041	11699	11102	11919	12315	12519	12772	13080
orggr	66.8	65.1	64.2	62.5	62.5	67.5	69.4	70.4	69.9	69.2	68.8	67.7
<i>OFF SERVICE</i>												
fackm	13880	13897	13853	14053	14076	14138	13469	12568	12272	12054	11694	11661
anst	15355	15459	15478	15672	15661	15347	14467	13469	13224	12942	12548	12666
orggr	90.4	89.9	89.5	89.7	89.9	92.1	93.1	93.3	92.8	93.1	93.2	92.1

* Jordbruk, skogsbruk, fiske

** Industri inkl. mineralutvinning och el/gas

Anm. Ind mm avser förutom industri inkl. mineralutvinning och el/gas även byggnadsverksamhet samt jordbruk, skogsbruk och fiske (även verksamheter i offentlig regi inkluderaras).

Tabell 1:10. Antal fackmedlemmar och anställda (100-tal) samt facklig organisationsgrad för arbetare och tjänstemän efter näringsgrupp

	1990	1991	1992	1993	1994	1995	1996	1997	1998
ARBETARE									
<i>Industri mm</i>									
fackm	7390	6928	6163	5542	5403	5610	5522	5407	5503
anst	8534	8011	6966	6249	6086	6294	6227	6148	6268
orggr	86.6	86.5	88.5	88.7	88.8	89.1	88.7	88.0	87.8
<i>Priv. service</i>									
fackm	3272	3169	3368	3275	3641	3716	3766	3814	3877
anst	5216	5157	4994	4674	5154	5299	5320	5372	5588
orggr	62.7	61.4	67.4	70.1	70.7	70.1	70.8	71.0	69.4
<i>Off. service</i>									
fackm	6020	5974	6086	5697	5123	4871	4691	4481	4460
anst	7041	6944	7644	6183	5534	5322	5089	4861	4923
orggr	85.5	86.0	90.2	92.1	92.6	91.5	92.2	92.2	90.6
TJÄNSTEMÄN									
<i>Industri mm</i>									
fackm	3478	3337	3158	2873	2843	2927	2936	2825	2772
anst	4259	4085	3793	3447	3396	3537	3569	3458	3407
orggr	81.6	81.7	83.3	83.3	83.7	82.8	82.3	81.7	81.3
<i>Priv. service</i>									
fackm	4303	4360	4535	4427	4751	4888	4901	4975	4984
anst	6908	6884	6705	6428	6766	7016	7199	7400	7492
orggr	62.3	63.3	67.6	68.9	70.2	69.7	68.1	67.2	66.5
<i>Off. service</i>									
fackm	8033	8102	8052	7772	7445	7401	7363	7213	7201
anst	8631	8717	8603	8285	7935	7902	7853	7688	7743
orggr	93.1	92.9	93.6	93.8	93.8	93.7	93.7	93.8	93.0

Anm. Industri mm avser förutom industri inkl. mineralutvinning och el/gas även byggnadsverksamhet samt jordbruk, skogsbruk och fiske (även verksamheter i offentlig regi inkluderas).

Tabell 1:1. Antal fackmedlemmar och anställda (100-tal) samt facklig organisationsgrad efter näringsgrupp och region

	1987	1988	1989	1990	1991	1992	1993	1994	1995	1996	1997	1998
INDUSTRI MM												
<i>Stor-</i>												
<i>Stockh</i>												
fackm	1245	1200	1162	1177	1122	1025	868	799	832	825	780	780
anst	1687	1618	1620	1647	1587	1413	1175	1091	1161	1172	1125	1111
orggr	73.8	74.2	71.8	71.5	70.7	72.5	73.8	73.3	71.6	70.3	69.3	70.2
<i>Stor-</i>												
<i>stad</i>												
fackm	2718	2655	2525	2497	2409	2257	1985	1840	1876	1886	1769	1780
anst	3433	3343	3243	3236	3143	2852	2481	2311	2384	2402	2306	2337
orggr	79.2	79.4	77.9	77.2	76.6	79.1	80.0	79.6	78.7	78.5	76.7	76.1
<i>Övr.</i>												
<i>landet</i>												
fackm	8179	8244	8410	8371	7856	7064	6430	6407	6661	6572	6463	6495
anst	9178	9331	9572	9556	8952	7907	7215	7171	7447	7394	7300	7338
orggr	89.1	88.3	87.9	87.6	87.8	89.3	89.1	89.3	89.4	88.9	88.5	88.5
PRIV SERVICE												
<i>Stor-</i>												
<i>Stockh</i>												
fackm	1868	1878	1842	1727	1682	1780	1702	1919	1926	2033	2059	2064
anst	3401	3529	3591	3606	3532	3363	3078	3317	3395	3584	3675	3789
orggr	54.9	53.2	51.3	47.9	47.6	52.9	55.3	57.8	56.7	56.7	56.0	54.5
<i>Stor-</i>												
<i>stad</i>												
fackm	3113	3155	3195	3013	2953	3109	2955	3306	3349	3468	3544	3548
anst	5247	5491	5710	5703	5624	5323	4894	5269	5417	5645	5808	5951
orggr	59.3	57.5	56.0	52.8	52.5	58.4	60.4	62.8	61.8	61.4	61.0	59.6

OBS fortsättning nästa sida

Tabell 1:11. Fortsättning

	1987	1988	1989	1990	1991	1992	1993	1994	1995	1996	1997	1998
<i>Övr.</i>												
<i>landet</i>												
fackm	4284	4339	4435	4562	4575	4794	4747	5085	5255	5199	5245	5313
anst	5819	6015	6171	6421	6417	6376	6208	6651	6899	6874	6964	7129
orggr	73.6	72.1	71.9	71.1	71.3	75.2	76.5	76.5	76.2	75.6	75.3	74.5
OFF SERVICE												
<i>Stor-</i>												
<i>Stockh</i>												
fackm	2632	2553	2505	2489	2539	2546	2238	1963	1891	1932	1935	1839
anst	3108	3067	3033	3031	3083	2972	2545	2234	2161	2192	2205	2140
orggr	84.7	83.2	82.6	82.1	82.4	85.7	87.9	87.8	87.5	88.1	87.8	85.9
<i>Stor-</i>												
<i>stad</i>												
fackm	4684	4575	4504	4537	4593	4575	4107	3716	3621	3642	3586	3448
anst	5367	5308	5281	5324	5396	5188	4559	4113	4046	4038	3979	3903
orggr	87.3	86.2	85.3	85.2	85.1	88.2	90.1	90.3	89.5	90.2	90.1	88.3
<i>Övr.</i>												
<i>landet</i>												
fackm	9196	9322	9348	9516	9483	9563	9363	8852	8651	8412	8107	8213
anst	9988	10151	10197	10348	10264	10159	9908	9356	9177	8904	8570	8763
orggr	92.1	91.8	91.7	92.0	92.4	94.1	94.5	94.6	94.3	94.5	94.6	93.7

Anm. Industri mm avser förutom industri inkl. mineralutvinning och el/gas även byggnadsverksamhet samt jordbruk, skogsbruk och fiske (även verksamheter i offentlig regi inkluderas).

Tabell 1:12. Antal fackmedlemmar och anställda (100-tal) samt facklig organisationsgrad för hel- och deltidсанställda efter sektor resp. kön

	1987	1988	1989	1990	1991	1992	1993	1994	1995	1996	1997	1998
HELTID												
<i>Privatanst</i>												
fackm	14346	14607	14785	14716	14130	13626	12611	13061	13508	13581	13605	13881
anst	18030	18664	19159	19417	18696	17337	15935	16362	17022	17273	17372	17862
orggr	79.6	78.3	77.2	75.8	75.6	78.6	79.1	79.8	79.4	78.6	78.3	77.7
<i>Off anst</i>												
fackm	9461	9413	9434	9613	9644	9531	8882	8126	7996	7913	7694	7762
anst	10180	10230	10289	10476	10499	10163	9391	8601	8486	8371	8137	8298
orggr	92.6	92.0	91.7	91.8	91.9	93.8	94.6	94.5	94.2	94.5	94.6	93.5
<i>Totalt</i>												
fackm	23807	24020	24219	24329	23774	23157	21493	21187	21504	21494	21300	21643
anst	28210	28894	29447	29893	29195	27500	25326	24963	25508	25645	25509	26161
orggr	84.4	83.1	82.2	81.4	81.4	84.2	84.9	84.9	84.3	83.8	83.5	82.7
DELTID												
<i>Privatanst</i>												
fackm	3089	2994	3035	2982	3007	3085	3032	3153	3209	3126	3060	2950
anst	4737	4684	4740	4717	4753	4592	4378	4597	4674	4607	4628	4576
orggr	65.5	63.9	64.0	63.2	63.3	67.2	69.3	68.6	68.7	67.9	66.1	64.5
<i>Off anst</i>												
fackm	5283	5290	5178	5203	5099	5133	5076	4872	4701	4559	4365	4287
anst	6094	6084	6007	6010	5871	5739	5582	5319	5192	5008	4802	4778
orggr	86.7	86.9	86.2	86.6	86.8	89.4	90.9	91.6	90.6	91.0	90.9	89.7

OBS fortsättning nästa sida

Tabell 1:12. Fortsättning

	1987	1988	1989	1990	1991	1992	1993	1994	1995	1996	1997	1998
<i>Totalt</i>												
fackm	8372	8284	8213	8185	8106	8218	8107	8024	7910	7685	7425	7236
anst	10831	10769	10747	10727	10624	10331	9960	9916	9866	9615	9430	9354
orggr	77.1	76.9	76.4	76.3	76.3	79.5	81.4	80.9	80.2	79.9	78.7	77.4
MÄN												
HELTID												
fackm	15196	15140	15154	15077	14681	14042	12908	12789	13041	12935	12770	13007
anst	18141	18360	18580	18733	18247	16966	15537	15360	15752	15750	15672	16072
orggr	83.8	82.5	81.6	80.5	80.5	82.8	83.1	83.3	82.8	82.1	81.5	80.9
DELTID												
fackm	788	836	851	869	869	933	998	1042	1031	999	975	942
anst	1328	1418	1500	1529	1510	1522	1531	1630	1605	1602	1589	1593
orggr	59.4	59.0	56.7	56.9	57.5	61.3	65.2	63.9	64.2	62.3	61.3	59.2
KVINNOR												
HELTID												
fackm	8611	8880	9065	9253	9093	9115	8585	8398	8463	8559	8530	8636
anst	10069	10534	10867	11160	10948	10533	9789	9603	9756	9894	9886	10089
orggr	85.5	84.3	83.4	82.9	83.1	86.5	87.7	87.4	86.8	86.5	86.7	85.6
DELTID												
fackm	7584	7448	7363	7315	7237	7285	7109	6982	6879	6687	6450	6294
anst	9503	9351	9247	9198	9114	8809	8428	8286	8260	8013	7841	7761
orggr	79.8	79.7	79.6	79.5	79.4	82.7	84.4	84.3	83.3	83.4	82.3	81.1

Tabell 1:13. Antal fackmedlemmar och anställda (100-tal) samt facklig organisationsgrad för hel- och deltidsanställda arbetare och tjänstemän

	1990	1991	1992	1993	1994	1995	1996	1997	1998
ARBETARE									
HELTID									
fackm	12048	11521	10914	9872	9540	9643	9532	9408	9664
anst	14535	13935	12686	11340	11010	11158	11017	10901	11310
orggr	82.9	82.7	86.0	87.1	86.6	86.4	86.5	86.3	85.4
DELTID									
fackm	4642	4550	4708	4651	4629	4554	4446	4299	4218
anst	6272	6183	6029	5775	5759	5757	5617	5486	5518
orggr	74.0	73.6	78.1	80.5	80.4	79.1	79.2	78.4	76.4
TJÄNSTEMÄN									
HELTID									
fackm	12281	12253	12242	11621	11647	11861	11962	11892	11979
anst	15358	15260	14814	13986	13945	14350	14627	14608	14851
orggr	80.0	80.3	82.6	83.1	83.5	82.7	81.8	81.4	80.7
DELTID									
fackm	3543	3555	3509	3456	3395	3356	3239	3126	3018
anst	4455	4441	4302	4185	4157	4108	3999	3944	3836
orggr	79.5	80.1	81.6	82.6	81.7	81.7	81.0	79.3	78.7

Tabell 1:14. Antal fackmedlemmar och anställda (100-tal) samt facklig organisationsgrad för arbetslösa arbetare och tjänstemän efter ålder

	1993	1994	1995	1996	1997	1998
ARBETARE						
16-24 år						
fackmedlem.	431	360	268	243	202	136
arbetslösa	574	536	426	397	363	272
org.grad	75.0	67.1	62.9	61.0	55.7	50.2
25-29 år						
fackmedl.	358	345	286	271	264	175
arbetslösa	400	399	327	324	317	219
org.grad	89.4	86.4	87.4	83.5	83.3	80.1
30-44 år						
fackmedl.	555	614	567	557	570	450
arbetslösa	631	702	656	660	679	542
org.grad	87.9	87.5	86.4	84.4	84.0	83.0
45-64 år						
fackmedl.	350	434	403	439	436	344
arbetslösa	391	478	443	495	504	403
org.grad	89.6	90.7	91.0	88.7	86.6	85.4
16-64 år						
fackmedl.	1693	1752	1524	1510	1473	1106
arbetslösa	1996	2115	1853	1878	1862	1436
org.grad	84.6	82.9	82.3	80.4	79.1	77.0

OBS fortsättning nästa sida

Tabell 1:14. Fortsättning

	1993	1994	1995	1996	1997	1998
TJÄNSTEMÄN						
16-24 år						
fackmedl.	85	69	53	42	45	21
arbetslösa	133	119	99	91	94	63
org.grad	(64.0)	(57.6)	(53.3)	(46.0)	(47.6)	(33.1)
25-29 år						
fackmedl.	108	94	85	84	80	57
arbetslösa	133	121	110	107	100	80
org.grad	(81.2)	(77.3)	(77.6)	(78.7)	(79.8)	(71.8)
30-44 år						
fackmedl.	233	257	245	230	214	175
arbetslösa	280	311	300	278	267	214
org.grad	83.1	82.4	81.5	82.6	80.4	81.8
45-64 år						
fackmedl.	222	256	282	285	274	248
arbetslösa	250	297	329	356	341	302
org.grad	88.5	86.2	85.5	80.2	80.5	82.4
16-64 år						
fackmedl.	647	675	664	641	613	502
arbetslösa	797	849	838	832	801	658
org.grad	81.3	79.5	79.2	77.1	76.5	76.2
TOTALT*						
16-24 år						
fackmedl.	516	428	321	284	247	157
arbetslösa	707	655	525	488	456	334
org.grad	72.9	65.4	61.1	58.3	54.1	47.0
25-29 år						
fackmedl.	466	438	371	355	344	233
arbetslösa	533	520	437	432	417	299
org.grad	87.3	84.3	84.9	82.3	82.5	77.9
30-44 år						
fackmedl.	787	871	811	787	785	625
arbetslösa	911	1013	956	936	946	757
org.grad	86.4	86.0	84.8	83.8	83.0	82.7
45-64 år						
fackmedl.	572	690	685	725	710	593
arbetslösa	641	775	772	851	844	705
org.grad	89.2	89.0	88.7	85.1	84.1	84.1
16-64 år						
fackmedl.	2341	2428	2188	2151	2086	1608
arbetslösa	2793	2963	2691	2709	2663	2094
org.grad	83.8	81.9	81.3	79.4	78.3	76.8
Övriga						
arbetslösa**	342	254	292	344	395	354
Summa						
arbetslösa	3135	3217	2983	3053	3058	2448

* Totalt = arbetare + tjänstemän (personer som saknar SEI-kod exkluderade)

** Avser arbetslösa personer som saknar SEI-kod eller till vilka frågan inte ställts eftersom de tidigare inte haft någon anställning.

Anm. Endast arbetslösa som tidigare haft anställning inkluderade. Parantes anger att antalet intervjuer där frågan om fackligt medlemskap ställs är mindre än 200.

Tabell 1:15. Facklig organisationsgrad för arbetslösa och sysselsatta efter ålder

Ålder	1993	1994	1995	1996	1997	1998	1993-98
<i>Arbetslösa</i>							
16-24 år	72.9	65.4	61.1	58.3	54.1	47.0	-25.9
25-29 år	87.3	84.3	84.9	82.3	82.5	77.9	-9.4
Σ16-29 år	79.2	73.7	71.9	69.5	67.7	61.6	-17.6
30-44 år	86.4	86.0	84.8	83.8	83.0	82.7	-3.7
45-64 år	89.2	89.0	88.7	85.1	84.1	84.1	-5.1
Σ16-64 år	83.8	81.9	81.3	79.4	78.3	76.8	-7.0
<i>Sysselsatta</i>							
16-24 år	62.4	60.0	57.7	55.7	53.4	49.5	-12.9
25-29 år	80.6	81.2	79.9	79.4	78.4	77.2	-3.4
Σ16-29 år	72.0	71.3	69.4	68.3	66.6	63.9	-8.1
30-44 år	86.3	86.1	85.8	85.2	84.4	83.5	-2.8
45-64 år	89.1	89.3	89.1	88.8	88.8	88.9	-0.2
Σ16-64 år	83.9	83.8	83.2	82.8	82.2	81.3	-2.6

Anm. Endast arbetslösa som tidigare haft anställning inkluderade.

Tabell 1:16. Facklig organisationsgrad för anställda efter ålder, kön och sektor

	1987	1990	1991	1992	1993	1994	1995	1996	1997	1998	1987-98
<i>Män</i>											
16-24 år	63.6	57.0	57.6	62.1	61.2	58.6	59.6	57.5	54.5	51.3	-12.3
25-29 år	80.1	75.0	73.3	77.0	77.7	78.2	76.7	76.3	74.4	73.8	-6.3
Σ16-29 år	70.5	64.6	64.6	69.4	70.1	69.3	68.9	67.6	65.2	63.2	-7.3
30-44 år	85.1	82.6	81.9	83.2	83.3	83.1	83.0	81.9	81.2	80.9	-4.2
45-64 år	89.0	87.0	87.1	87.4	87.2	87.6	87.1	86.7	86.8	86.6	-2.4
Σ16-64 år	82.1	78.7	78.7	81.0	81.5	81.4	81.1	80.3	79.6	78.9	-3.2
<i>Kvinnor</i>											
16-24 år	61.8	55.7	55.6	62.3	63.6	61.4	55.8	53.8	52.2	47.6	-14.2
25-29 år	86.5	80.6	80.0	82.5	83.6	84.3	83.2	82.7	82.9	81.1	-5.4
Σ16-29 år	71.8	66.1	66.2	71.8	73.8	73.2	69.9	69.0	68.2	64.7	-7.1
30-44 år	87.4	86.7	86.4	89.1	89.3	89.0	88.6	88.5	87.5	86.2	-1.2
45-64 år	86.6	88.3	87.9	89.6	90.8	90.7	90.8	90.8	90.6	90.9	+4.3
Σ16-64 år	82.7	81.4	81.4	84.8	86.2	86.0	85.2	85.1	84.7	83.6	+0.9
<i>Båda könen</i>											
16-24 år	62.7	56.3	56.4	62.2	62.4	60.0	57.7	55.7	53.4	49.5	-13.2
25-29 år	83.2	77.7	76.6	79.7	80.6	81.2	79.9	79.4	78.4	77.2	-6.0
Σ16-29 år	71.2	65.4	65.4	70.6	72.0	71.3	69.4	68.3	66.6	63.9	-7.3
30-44 år	86.3	84.7	84.2	86.2	86.3	86.1	85.8	85.2	84.4	83.5	-2.8
45-64 år	87.8	87.6	87.5	88.5	89.1	89.3	89.1	88.8	88.8	88.9	+1.1
Σ16-64 år	82.4	80.0	79.9	82.9	83.9	83.8	83.2	82.8	82.2	81.3	-0.9
<i>Privat sektor</i>											
16-24 år	59.7	53.7	53.4	58.0	57.3	54.9	54.5	52.8	51.0	47.1	-12.6
25-29 år	77.3	72.1	70.7	74.2	75.1	76.4	75.4	74.9	74.0	73.3	-4.0
Σ16-29 år	66.2	60.9	60.7	65.5	66.1	65.7	65.0	64.0	62.6	60.2	-6.0
30-44 år	80.2	78.0	76.9	79.1	79.5	79.6	79.6	78.8	78.0	77.6	-2.6
45-64 år	83.1	81.8	81.5	82.9	83.4	84.5	84.2	83.4	83.4	83.5	+0.4
Σ16-64 år	76.6	73.3	73.1	76.2	77.0	77.4	77.1	76.4	75.7	75.0	-1.6
<i>Offentlig sektor</i>											
16-24 år	69.9	63.6	64.0	72.0	76.1	76.0	68.4	66.5	63.2	58.9	-11.0
25-29 år	91.9	88.1	87.8	90.0	91.0	91.6	90.6	90.7	90.4	87.9	-4.0
Σ16-29 år	80.7	75.6	75.8	81.3	84.8	85.3	81.3	81.0	80.0	76.2	-4.5
30-44 år	93.5	93.0	93.0	94.7	94.6	94.8	94.9	94.9	94.9	93.8	+0.3
45-64 år	93.8	94.6	94.7	95.2	95.6	95.3	95.2	95.7	95.7	95.6	+1.8
Σ16-64 år	90.6	89.9	90.1	92.2	93.2	93.4	92.8	93.2	93.2	92.1	+1.5

Anm. Fetmarkerade siffror anger toppnivåer.

Tabell 1:17. Facklig organisationsgrad för fast och tidsbegränsat anställda efter ålder och sektor

	1987	1990	1991	1992	1993	1994	1995	1996	1997	1998	1987-98
PRIVAT SEKTOR											
<i>Fast anställda</i>											
16-24 år	67.3	61.0	60.4	65.0	62.8	61.1	62.1	61.3	59.7	57.4	-9.9
25-29 år	78.1	72.5	71.2	74.5	75.1	76.4	70.0	75.0	74.5	73.8	-4.3
Σ16-29 år	71.9	66.0	65.5	69.9	69.7	70.0	70.0	69.4	68.5	67.2	-4.7
30-44 år	80.5	78.3	77.3	79.4	79.9	79.7	79.7	78.9	78.2	77.7	-2.8
45-64 år	83.8	82.3	82.2	83.5	83.8	84.9	84.8	83.8	83.9	84.0	+0.2
Σ16-64 år	79.1	75.8	75.4	78.3	78.8	79.4	79.3	78.7	78.3	77.9	-1.2
<i>Tidsbegr. anställda</i>											
16-24 år	39.2	30.2	31.4	39.5	45.0	44.7	42.3	39.7	38.8	34.0	-5.2
25-29 år	(69.9)	(67.8)	(64.5)	71.6	74.6	76.5	73.8	74.6	71.1	70.7	+0.8
Σ16-29 år	44.4	36.5	37.1	46.4	53.2	53.8	51.4	49.6	48.2	44.0	-0.4
30-44 år	(75.5)	(68.5)	(66.9)	72.7	73.6	78.5	78.0	77.9	75.8	76.2	+0.7
45-64 år	(66.5)	(62.6)	(56.4)	62.4	71.1	73.4	72.7	73.4	73.8	74.9	+8.4
Σ16-64 år	53.1	43.9	44.1	53.0	59.9	62.3	60.7	59.8	58.9	56.6	+3.5
OFFENTLIG SEKTOR											
<i>Fast anställda</i>											
16-24 år	82.3	77.0	76.7	85.4	87.0	86.7	81.5	82.2	79.0	73.8	-8.5
25-29 år	94.3	91.2	91.5	93.1	94.2	94.6	94.3	95.6	94.0	92.2	-2.1
Σ16-29 år	89.9	85.5	85.7	90.5	92.1	92.6	91.3	92.6	91.1	88.3	-1.6
30-44 år	95.3	94.4	94.6	96.1	95.8	96.2	96.4	96.3	96.3	95.8	+0.5
45-64 år	95.2	95.8	95.6	95.2	96.3	96.0	95.9	96.4	96.5	96.5	+1.3
Σ16-64 år	94.3	93.6	93.6	95.2	95.5	95.7	95.6	96.0	96.0	95.6	+1.3
<i>Tidsbegr. anställda</i>											
16-24 år	60.3	49.9	51.7	61.2	67.9	70.1	63.3	60.5	58.2	54.4	-5.9
25-29 år	(82.7)	(76.7)	(73.7)	79.2	81.7	84.4	83.3	81.8	84.4	81.7	-1.0
Σ16-29 år	66.2	57.7	58.1	66.7	73.2	75.8	71.2	69.5	69.8	66.5	+0.3
30-44 år	77.4	80.1	79.2	85.1	85.8	86.6	86.9	87.2	88.0	84.7	+7.3
45-64 år	(68.5)	(71.9)	(77.3)	79.2	83.1	83.8	85.1	86.1	86.3	85.1	+16.6
Σ16-64 år	69.5	66.3	67.0	74.0	79.2	81.1	79.1	78.9	79.9	77.2	+7.7

OBS fortsättning nästa sida

Tabell 1:17. Fortsättning

	1987	1990	1991	1992	1993	1994	1995	1996	1997	1998	1987-98
TOTALT											
<i>Fast anställda</i>											
16-24 år	70.3	64.1	63.7	69.2	67.4	65.1	64.5	63.6	61.4	59.0	-11.3
25-29 år	84.1	78.3	77.4	80.3	81.1	81.4	80.3	79.7	78.8	77.6	-6.5
Σ16-29 år	77.0	70.9	70.7	75.3	75.6	75.2	74.3	73.7	72.3	70.7	-6.3
30-44 år	87.0	85.2	84.8	86.6	86.8	86.5	86.2	85.5	84.7	83.9	-3.1
45-64 år	88.8	88.3	88.2	89.2	89.6	89.8	89.6	89.3	89.3	89.5	+0.7
Σ16-64 år	85.2	82.8	82.6	85.1	85.7	85.7	85.4	85.0	84.6	84.1	-1.1
<i>Tidsbegr. anställda</i>											
16-24 år	49.1	38.7	40.6	49.5	54.4	53.7	49.9	46.6	44.6	40.2	-8.9
25-29 år	77.7	73.2	70.2	76.0	78.4	80.3	78.4	78.1	77.1	76.0	-1.7
Σ16-29 år	55.2	46.5	47.4	56.4	62.2	62.5	59.3	57.2	55.8	52.2	-3.0
30-44 år	76.7	76.6	75.6	81.1	81.4	83.1	82.9	83.0	82.2	80.8	+4.1
45-64 år	67.5	68.4	69.1	72.6	78.1	78.9	79.3	80.2	80.3	80.5	+13.0
Σ16-64 år	61.8	56.0	56.8	64.6	70.0	71.1	69.3	68.5	68.0	65.8	+4.0

Anm. Parentes anger att antalet intervjuer där frågan om fackligt medlemskap ställs är mindre än 200. Fetmarkerade siffror anger toppnivåer.

Tabell 1 :20. Facklig organisationsgrad för privatanställda efter ålder och region

	1987	1990	1991	1992	1993	1994	1995	1996	1997	1998	1987-98
PRIVAT											
SEKTOR											
Storstad											
16-24 år	46.1	37.1	36.5	43.7	43.5	42.6	42.8	41.0	38.2	34.3	-11.8
25-29 år	64.4	55.1	52.8	59.9	62.4	63.6	61.4	62.3	60.2	59.7	-4.7
Σ16-29 år	53.2	44.5	43.7	51.6	53.3	53.6	52.4	52.2	49.8	47.6	-5.6
30-44 år	69.8	65.9	64.8	68.2	69.2	69.6	68.7	68.4	66.8	65.4	-4.4
45-64 år	76.8	74.1	73.5	74.6	75.3	77.5	77.1	75.8	76.0	75.7	-1.1
Σ16-64 år	66.4	61.0	60.4	65.1	66.5	67.5	66.7	66.2	65.2	64.0	-2.4
Övriga landet											
16-24 år	67.6	63.0	63.4	66.0	64.9	61.8	61.0	59.6	58.2	54.2	-13.4
25-29 år	85.5	83.1	82.2	83.7	83.1	84.4	83.8	83.1	82.8	82.0	-3.5
Σ16-29 år	74.1	70.6	71.2	73.9	73.8	72.9	72.3	71.3	70.2	67.6	-6.5
30-44 år	86.3	84.7	83.9	85.5	85.3	85.3	85.9	85.1	84.8	85.0	-1.3
45-64 år	86.7	86.1	86.0	87.4	87.7	88.0	87.7	87.2	87.3	87.7	+1.0
Σ16-64 år	82.5	80.4	80.5	82.7	82.9	82.8	82.8	82.2	81.8	81.4	-1.1

Anm. Fetmarkerade siffror anger toppnivåer.

Tabell 1:21. Facklig organisationsgrad för fast/tidsbegränsat anställda födda utomlands resp. i Sverige efter ålder

	1991	1992	1993	1994	1995	1996	1997	1998	1991-98
FAST ANSTÄLLDA									
<i>Utlandsfödda</i>									
16-24 år	(61.9)	70.1	71.3	62.7	58.4	58.2	53.6	54.7	-7.2
25-29 år	(76.2)	79.0	77.7	79.0	80.0	82.2	77.6	75.9	-0.3
Σ16-29 år	70.1	75.5	75.4	73.6	73.7	74.8	69.8	68.6	-1.5
30-44 år	82.5	86.9	87.1	86.4	86.1	85.0	83.8	82.3	-0.3
45-64 år	87.5	88.4	88.4	88.6	89.9	89.1	89.1	88.1	+0.6
Σ16-64 år	82.4	85.7	86.2	86.0	86.5	85.8	84.8	83.6	+1.2
<i>Födda i Sverige</i>									
16-24 år	63.8	69.1	67.2	65.2	64.7	63.8	61.8	59.2	-4.6
25-29 år	77.5	80.4	81.3	81.6	80.3	79.6	78.9	77.7	+0.2
Σ16-29 år	70.7	75.3	75.6	75.3	74.3	73.6	72.5	70.8	+0.1
30-44 år	85.0	86.5	86.8	86.5	86.2	85.5	84.7	84.1	-0.9
45-64 år	88.2	89.3	89.7	89.9	89.6	89.3	89.4	89.6	+1.4
Σ16-64 år	82.7	85.0	85.6	85.7	85.4	85.0	84.6	84.2	+1.5
TIDSBEGR. ANST.									
<i>Utlandsfödda</i>									
16-24 år	[36.2]	39.1	39.9	48.0	48.7	43.4	38.6	27.8	-8.4
25-29 år	[60.4]	63.7	68.7	75.1	71.0	67.3	70.0	67.6	+7.2
Σ16-29 år	(46.1)	49.4	54.6	61.2	60.0	55.6	53.1	46.1	0
30-44 år	(68.6)	75.5	77.9	79.3	78.2	75.6	76.0	76.6	+8.0
45-64 år	[60.3]	69.5	81.8	78.9	78.1	78.1	80.7	78.5	+18.2
Σ16-64 år	58.2	64.3	70.9	73.1	72.0	69.7	69.8	67.5	+9.3
<i>Födda i Sverige</i>									
16-24 år	40.8	50.1	55.1	54.0	49.9	46.8	45.0	40.9	+0.1
25-29 år	71.6	77.4	79.3	80.8	79.1	79.3	77.8	76.8	+5.2
Σ16-29 år	47.5	56.9	62.7	62.6	59.3	57.3	56.0	52.6	+5.1
30-44 år	77.4	82.3	82.1	83.8	83.8	84.7	83.6	81.7	+4.3
45-64 år	(70.6)	73.1	77.5	78.9	79.5	80.5	80.3	80.8	+10.2
Σ16-64 år	56.7	64.6	69.9	70.8	68.9	68.4	67.8	65.6	+8.9

Anm. Parentes anger att antalet intervjuer där frågan om fackligt medlemskap ställs är mindre än 200, hakparantes mindre än 50. Fetmarkerade siffror anger toppnivåer.

Tabell 1:22. Facklig organisationsgrad för födda utomlands resp. i Sverige efter sektor och ålder

	1991	1992	1993	1994	1995	1996	1997	1998	1991-98
PRIVAT SEKTOR									
<i>Utlandsfödda</i>									
16-24 år	(53.0)	57.1	55.6	50.4	49.0	49.6	43.2	38.3	-14.7
25-29 år	(72.6)	77.4	71.3	72.3	75.3	75.8	73.4	70.9	-1.7
Σ16-29 år	(63.1)	68.2	64.7	62.8	64.7	65.4	60.5	56.1	-7.0
30-44 år	77.7	82.7	83.2	81.1	80.3	79.1	77.8	77.3	-0.4
45-64 år	83.5	84.2	84.7	84.6	85.2	83.9	85.0	83.8	-0.2
Σ16-64 år	76.6	80.2	80.6	79.4	79.5	78.5	77.7	76.3	-0.3
<i>Födda i Sverige</i>									
16-24 år	53.6	58.1	57.4	55.1	54.7	52.9	51.4	47.6	-6.0
25-29 år	70.6	74.0	75.3	76.6	75.4	74.8	74.0	73.4	+2.8
Σ16-29 år	60.7	65.3	66.2	65.9	65.0	63.9	62.7	60.4	-0.3
30-44 år	76.9	78.7	79.1	79.4	79.5	78.8	78.0	77.6	+0.7
45-64 år	81.3	82.7	83.2	84.4	84.1	83.3	83.2	83.5	+2.2
Σ16-64 år	72.8	75.8	76.7	77.2	76.8	76.2	75.6	74.9	+2.1
OFF. SEKTOR									
<i>Utlandsfödda</i>									
16-24 år	(57.8)	67.6	73.4	70.6	70.4	55.6	56.6	48.4	-9.4
25-29 år	(74.9)	73.2	83.1	88.1	81.5	82.3	81.1	78.8	+3.9
Σ16-29 år	(67.6)	70.9	80.0	82.3	78.4	73.6	72.5	68.0	-0.4
30-44 år	85.2	89.4	89.4	90.9	91.3	89.6	90.4	88.0	-2.8
45-64 år	90.9	92.3	92.9	93.3	95.3	95.2	94.0	93.1	-2.2
Σ16-64 år	84.5	88.0	89.7	90.9	91.6	90.6	90.3	88.2	-3.7
<i>Födda i Sverige</i>									
16-24 år	64.6	72.2	76.2	76.3	68.3	66.9	63.6	59.5	-5.1
25-29 år	88.9	91.1	91.5	91.8	91.2	91.2	91.0	88.5	-0.4
Σ16-29 år	76.5	81.9	85.0	85.4	81.5	81.4	80.4	76.7	+0.2
30-44 år	93.8	95.2	95.1	95.2	95.3	95.4	95.3	94.3	+0.5
45-64 år	95.1	95.5	95.8	95.4	95.2	95.8	95.9	95.8	+0.7
Σ16-64 år	90.6	92.6	93.5	93.6	92.9	93.4	93.4	92.5	+1.9
TOTALT									
<i>Utlandsfödda</i>									
16-24 år	(54.3)	59.9	60.4	55.6	53.4	50.7	45.8	40.4	-13.9
25-29 år	(73.3)	76.1	75.6	77.8	77.2	77.4	75.3	73.1	-0.2
Σ16-29 år	64.4	68.9	69.6	68.9	68.4	67.2	63.2	59.1	-5.3
30-44 år	80.7	85.5	85.8	85.0	84.4	82.9	82.1	80.9	+0.2
45-64 år	86.2	87.4	88.0	88.0	89.1	88.2	88.4	87.3	+1.1
Σ16-64 år	79.5	83.2	84.2	83.8	83.8	82.7	82.0	80.4	+0.9
<i>Födda i Sverige</i>									
16-24 år	56.7	62.3	62.5	60.2	57.9	55.9	53.8	50.0	-6.7
25-29 år	76.9	80.0	80.9	81.4	80.0	79.5	78.6	77.5	+0.6
Σ16-29 år	65.6	70.7	72.1	71.4	69.4	68.3	66.8	64.2	-1.4
30-44 år	84.6	86.3	86.4	86.2	86.0	85.4	84.6	83.8	-0.8
45-64 år	87.6	88.7	89.2	89.4	89.1	88.9	88.8	89.0	+1.4
Σ16-64 år	80.2	82.9	83.9	83.8	83.1	82.8	82.2	81.4	+1.2

Anm. Parentes anger att antalet intervjuer där frågan om fackligt medlemskap ställs är mindre än 200. Fetmarkerade siffror anger toppnivåer.

Tabell 1:23. Olika grupper av anställda efter födelseland

	1991	1998	1991-98
Andel kvinnor av anställda			
<i>Födda utomlands</i>	52.6	52.5	-0.1
<i>Födda i Sverige</i>	50.2	50.0	-0.2
Andel anställda i privat sektor av			
<i>Födda utomlands</i>	63.3	65.9	+2.6
<i>Födda i Sverige</i>	58.4	62.9	+4.5
Andel födda utomlands av sysselsatta			
<i>Lant- och skogsarbetare</i>	6.7	6.0	-0.7
<i>Industriarbetare</i>	15.1	12.7	-2.4
<i>Byggnadsarbetare</i>	5.5	4.2	-1.3
<i>Arbetare i privat service</i>	11.6	10.9	-0.7
därav			
<i>Hotell- och restaurangarbetare</i>		20.2	
<i>Arbetare i offentlig service</i>	9.7	9.3	-0.4
<i>Summa arbetare</i>	11.2	10.3	-0.9
<i>Summa tjänstemän</i>	7.2	6.9	-0.3
<i>Summa anställda</i>	9.2	8.5	-0.7
därav			
<i>Anställda storstad</i>	13.7	12.5	-1.2
<i>Anställda övriga landet</i>	6.7	6.4	-0.3
<i>Arbetare storstad</i>	19.3	17.9	-1.4
<i>Arbetare övriga landet</i>	8.0	7.6	-0.4
<i>Tjänstemän storstad</i>	9.9	9.4	-0.5
<i>Tjänstemän övriga landet</i>	5.2	4.9	-0.3
Andel arbetare av			
<i>Födda utomlands</i>	61.3	57.5	-3.8
<i>Födda i Sverige</i>	49.4	46.4	-3.0
<i>Samtliga anställda</i>	50.5	47.4	-3.1
Andel arbetare i storstäder av			
<i>Födda utomlands</i>	56.7	52.3	-4.3
<i>Födda i Sverige</i>	37.7	34.3	-3.4
<i>Samtliga anställda</i>	40.3	36.6	-3.7
Andel arbetare i övriga landet av			
<i>Födda utomlands</i>	66.4	62.8	-3.6
<i>Födda i Sverige</i>	55.4	52.4	-3.0
<i>Samtliga anställda</i>	56.2	53.0	-3.2
Andel anställda i storstäder av			
<i>Födda utomlands</i>	52.8	50.4	-2.4
<i>Födda i Sverige</i>	33.8	32.9	-0.9
<i>Samtliga anställda</i>	35.6	34.4	-1.2
Andel av befolkningen 16-64 år			
<i>Storstäder</i>	34.3	35.6	+1.3
<i>Övriga landet</i>	65.7	64.4	-1.3

Källor: specialkörningar AKU, AKU Grundtabeller, AKU Tilläggstabeller

Tabell 1:24. Arbetslöshet och förvärvsfrekvens efter födelseland

	1991	1998	1991-98
Arbetslöshet hos utländska medborgare			
<i>Från nordiska länder</i>	4.4	9.0	+4.6
<i>Från utomnordiska länder</i>	8.5	27.2	+18.7
<i>Summa utländska medborgare</i>	6.6	20.2	+13.6
Arbetslöshet hos			
<i>Födda utomlands</i>	5.0	14.9	+9.9
därav 16-24 år	11.5	23.3	+11.8
<i>Födda i Sverige*</i>	2.8	5.6	+2.8
därav 16-24 år	6.3	11.1	+4.8
<i>Samtliga</i>	3.0	6.5	+3.5
därav 16-24 år	6.6	11.9	+5.3
Andel födda utomlands av			
<i>Arbetslösa</i>	15.9	22.1	+6.2
<i>Anställda</i>	9.2	8.5	-0.7
därav			
<i>privatanställda</i>	9.8	8.8	-1.0
<i>offentliganställda</i>	8.1	7.7	-0.4
Förvärvsfrekvens** hos			
<i>Födda utomlands</i>	71.2	53.7	-17.5
<i>do män</i>	74.0	56.6	-17.4
<i>do kvinnor</i>	68.7	51.0	-17.7
<i>Födda i Sverige*</i>	82.2	73.9	-8.3
<i>do män</i>	83.7	75.6	-8.1
<i>do kvinnor</i>	80.6	72.0	-8.6
<i>Samtliga</i>	81.0	71.5	-9.5
<i>do män</i>	82.7	73.5	-9.2
<i>do kvinnor</i>	79.3	69.4	-9.9
Relativa arbetskraftstal***			
<i>Födda utomlands</i>	75.0	63.0	-12.0
<i>Födda i Sverige*</i>	84.5	78.3	-6.2
<i>Samtliga</i>	83.5	76.5	-7.0

* För 1991 och 1998 har arbetslöshetsprocenten resp. förvärvsfrekvensen för födda i Sverige erhållits genom att subtrahera utlandsfödda (tab 51 i AKU Grundtabeller) från hela befolkningen (tab 1A).

** Även kallat sysselsättningsintensitet, dvs sysselsatta i procent av antalet (resp. kategori) i befolkningen 16-64 år

*** Antalet i arbetskraften (sysselsatta + arbetslösa) i procent av befolkningen 16-64 år

Anm. Avser 16-64 år

Källa: AKU Grundtabeller

Tabell 1:25. Anställda efter ålder och födelseland

	1991	1998	1991-98
<i>Andel tidsbegränsat anställda av</i>			
<i>Födda utomlands</i>			
16-24 år	29.9	53.1	+23.2
25-29 år	18.2	34.0	+15.8
Σ16-29 år	23.6	42.4	+18.8
30-44 år	12.6	23.9	+11.3
45-64 år	4.9	9.0	+4.1
Σ16-64 år	11.9	20.4	+8.5
<i>Födda i Sverige</i>			
16-24 år	31.0	50.4	+19.4
25-29 år	10.9	22.5	+11.4
Σ16-29 år	22.2	36.0	+13.8
30-44 år	5.6	11.5	+5.5
45-64 år	3.3	6.3	+3.0
Σ16-64 år	9.5	15.1	+5.6
<i>Anställdas fördelning på åldersgrupper av</i>			
<i>Födda utomlands</i>			
16-24 år	9.5	6.4	-3.1
25-29 år	10.9	8.6	-2.3
Σ16-29 år	20.5	15.0	-5.5
30-44 år	41.2	42.3	+1.1
45-64 år	38.3	42.7	+4.4
Σ16-64 år	100.0	100.0	
<i>Födda i Sverige</i>			
16-24 år	16.0	11.0	-5.0
25-29 år	12.6	11.9	-0.7
Σ16-29 år	28.7	22.9	-5.8
30-44 år	36.7	37.3	+0.6
45-64 år	34.6	39.7	+5.1
Σ16-64 år	100.0	100.0	

Författarpresentation

Göran Brulin är docent i företagsekonomi och har disputerad i sociologi. Han är programchef vid Arbetslivsinstitutets FOUP program – Forskning om utvecklingsprocesser och deltar i flera svenska och internationella forskningsprojekt om lokal och regional utvecklingsdynamik. Tillsammans med Christian Berggren och Lise-Lotte Gustafsson har han skrivit forskningsrapporten *Från Italien till Gnosjö. Om det sociala kapitalets betydelse för livskraftiga industriella regioner* (1998). Han har även forskat om högskolans samverkansuppdrag och skrivit boken *Den tredje uppgiften. Högskola och omgivning i samverkan* (1998). Han har också tillsammans med Tommy Nilsson skrivit boken *Läran om arbetets ekonomi. Om utveckling av arbete och produktion* (1995, andra omarbetade och utökade upplagan 1997).

Jesper Due är chef för FAOS, Forskningscenter for Arbejdsmarkeds- og Organisationsstudier, Sociologisk Institut, Köpenhamns universitet. Han är marg.art i kultursociologi vid Köpenhamns universitet och fil.dr. i sociologi vid Lunds universitet på avhandlingen (tillsammans med Jörgen Steen Madsen) *Man kan kun gå på to ben – Lærerna mellem profession og fagforening* (1990). Han är dessutom medförfattare till bl.a *Den danske model* (1993) och *Forligsmagerne* (1996).

Anders Kjellberg är docent i sociologi vid Lunds universitet och forskare inom programområdet "Arbetets kulturer" vid Arbetslivsinstitutet i Norrköping . Han deltar i flera internationella forskningsprojekt om de fackliga organisationernas förändrade villkor i Europa. Bland skrifterna märks *Facklig organisering i tolv länder* (1983) och *Fackliga organisationer och medlemmar i dagens Sverige* (1997, ny utvidgad upplaga 2000).

Jørgen Steen Madsen är forskningsledare vid FAOS, Forskningscenter for Arbejdsmarkeds- og Organisationsstudier, Sociologisk Institut, Köpenhamns universitet. Han är marg. art i kultursociologi vid Köpenhamns universitet och fil. dr. i sociologi vid Lunds universitet på avhandlingen (tillsammans med Jesper Due) *Man kan kun gå på to ben – Lærerna mellem profession og fagforening* (1990). Han är dessutom medförfattare till bl.a *Den danske model* (1993) och *Forligsmagerne* (1996).

Stig Tegle är fil.dr i nationalekonomi och forskare vid Arbetlivsinstitutets program "Svensk modell i förändring". Han har bl.a publicerat *Drivkrafter för tillväxt – om sambandet mellan investeringar i mänskligt kapital och ekonomisk tillväxt* (1999).

Christer Thörnqvist är FD i historia, verksam vid Centrum för arbetsvetenskap i Göteborg. Doktorsavhandlingen, *Arbetarna lämnar fabriken*, kom 1994. Denna behandlar strejker i Sverige under efterkrigstiden, och arbetsmarknadskonflikter är fortfarande ett av hans huvudsakliga forskningsområden. Andra områden är kollektivavtalssystemets förändringar och utslagning från arbetsmarknaden. I båda de sistnämnda fallen arbetar han inom ramen för jämförande nordiska och europeiska projekt.

Hanna Westberg, fil dr i pedagogik och forskare inom programmet Forskning om utvecklingsprocesser (FOUP) vid Arbetlivsinstitutet i Stockholm. Deltagit och lett forskningsprojekt om att skapa nya möjligheter för kvinnor i arbetslivet. Ett syfte med det projekt om tillväxtavtal som hon för närvarande ansvarar för är, att med särskild betoning på kön, klass och etnicitet, analysera premisserna som tillväxtavtalens partnerskap vilar på och de dynamiska effekter som de skall ge upphov till. Bland utgivna skrifter märks avhandlingen *Kvinnor och män. Könsmärkning av arbete – en dold lärandeprocess* (1996) och *Gränsöverskridande arbete och könsbestämda löner. Om förändringsarbete inom verkstadsindustrin* (1998).

Carl-Johan Westholm är VD i Svensk Handel sedan dess bildande 1997. Han var VD i Företagarnas Riksorganisation 1992-97, VD i Näringslivets Ekonomifakta 1984-92 och i Kreab Development 1983-84. 1976-83 var han anställd i SAF. Han disputerade 1976 i Uppsala i statskunskap på avhandlingen *Ratio och universalitet. J S Mill och dagens demokratidebatt*. I november 1999 höll han årets Ohlinföreläsning på Bertil Ohlin-Institutet om "John Stuart Mill och vår tid. 140 år efter On Liberty".